

KNJIŽNICA RADLJE OB DRAVI

Helena Gosak

**IZPOSOJA E-KNJIG NA PORTALU BIBLOS MED
UPORABNIKI KNJIŽNICE RADLJE OB DRAVI**

Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Radlje ob Dravi, 2021

IZJAVA O AVTORSTVU IN O JAVNI OBJAVI PISNE NALOGE

Spodaj podpisana, **Helena Gosak**, izjavljam, da sem avtorica pisne naloge za bibliotekarski izpit za bibliotekarja z naslovom **Izposoja e-knjig na portalu Biblos med uporabniki Knjižnice Radlje ob Dravi**.

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- sem pisno nalogo izdelala samostojno in je moje avtorsko delo,
- so dela drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih navajam neposredno ali povzamem, navedena oziroma citirana v skladu s standardom APA,
- sem besedila ali podatke, ki so avtorsko zaščiteni, uporabila v skladu z določbami zakona, ki določa avtorske pravice,
- je elektronska oblika pisne naloge istovetna s tiskano obliko naloge,
- na podlagi 23. člena Pravilnika o bibliotekarskem izpitu ter skladno s prvim odstavkom 21. člena Zakona o avtorski in sorodnih pravicah dovoljujem javno objavo elektronske oblike pisne naloge na portalu Digitalne knjižnice Slovenije.

Podpis avtorice: Gosak

V Radljah ob Dravi, dne 23. 11. 2021

Gosak, H., Izposoja e-knjig na portalu Biblos med uporabniki Knjižnice Radlje ob Dravi. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Ključna dokumentacijska informacija

Ime in PRIIMEK: Helena GOSAK

Naslov pisne naloge: Izposoja e-knjig na portalu Biblos med uporabniki Knjižnice Radlje ob Dravi

Kraj: Radlje ob Dravi

Leto: 2021

Št. strani: 32

Št. slik: 16

Št. preglednic: 6

Št. prilog: 1

Št strani prilog: 5

Št. referenc: 28

Mentor: Slavica Potnik

UDK: 027.022(497.4Radlje ob Dravi)

004.738.5:655.41:025.6

Ključne besede: elektronske knjige, splošne knjižnice, uporabniki knjižnic, knjižnična izposoja, Biblos, Knjižnica Radlje ob Dravi

Izvleček:

Med sodobno ponudbo storitev splošne knjižnice spada tudi izposoja elektronskih knjig. V nalogi je predstavljena ponudba e-knjig v Knjižnici Radlje ob Dravi ter prikazani podatki o izposoji e-knjig. Z namenom ugotoviti, ali knjižnica ustrezno gradi in dopolnjuje zbirko e-knjig, je bila med 27. 8. in 15. 9. 2021 izvedena raziskava med uporabniki Knjižnice Radlje ob Dravi. Zanimalo nas je, koliko si uporabniki knjižnice izposojajo e-knjige na portalu Biblos, katere knjige so najpogosteje izposojene ter kaj uporabniki menijo o ponudbi e-knjig. Raziskovalni podatki so bili pridobljeni s pomočjo spletne ankete, prejeli smo 133 veljavno izpolnjenih vprašalnikov. Ugotavljamo, da vsako leto narašča število izposoj e-knjig, posebej opazno je naraslo v letu 2020. Med vsemi respondenti je bilo 59 (44 %) bralcev e-knjig, ki za branje najpogosteje uporabijo pametni telefon. Skoraj polovica respondentov je informacije o e-knjigah dobila iz obvestila knjižnice preko elektronske pošte. Uporabnikov Biblosa je bilo 38, najpogosteje so si v zadnjem letu izposodili od 3 do 5 e-knjig. V Knjižnici Radlje ob Dravi se med največkrat izposojenimi pogosto pojavljajo knjige slovenskih avtorjev, po žanru prevladujejo ljubezenski in sodobni romani, uporabniki pa bi si želeli več aktualnih uspešnic. Ti izsledki bodo uporabni za knjižnico pri nabavi in dopolnjevanju zbirke e-knjig.

KAZALO VSEBINE

1	UVOD	1
2	IZPOSOJA E-KNJIG V KNJIŽNICI	1
2.1	E-KNJIGE	1
2.2	BIBLOS	2
2.3	KNJIŽNICA RADLJE OB DRAVI	4
3	RAZISKAVA	12
3.1	PREGLED RAZISKAV	12
3.2	RAZISKOVALNA METODA	17
4	REZULTATI RAZISKAVE	19
5	RAZPRAVA IN ZAKLJUČKI	27
6	NAVEDENI VIRI IN LITERATURA	30
7	PRILOGE	I

KAZALO SLIK

Slika 1:	Število opravljenih izposoj knjižničnega gradiva med letoma 2016 in 2020 glede na število naslovov v zbirki	6
Slika 2:	Število opravljenih izposoj e-knjig med letoma 2016 in 2020 glede na število naslovov e-knjig v zbirki	8
Slika 3:	Število opravljenih izposoj e-knjig med letoma 2016 in 2020 po mesecih	9
Slika 4:	Pogostost branja knjig (n = 133)	20
Slika 5:	Pogostost branja e-knjig (n = 133)	20
Slika 6:	Branje e-knjig v primerjavi s tiskanimi knjigami pri branju leposlovja in strokovne literature (n = 133)	21
Slika 7:	Uporaba naprav za branje e-knjig (n = 59)	21
Slika 8:	Načini dostopanja do e-knjig (n = 59)	22
Slika 9:	Število izposojenih e-knjig v Knjižnici Radlje ob Dravi v zadnjem letu (n = 59)	22
Slika 10:	Vzpodbude za prvo izposajo e-knjige (n = 38)	23
Slika 11:	Težave in reševanje težav pri uporabi Biblosa (n = 38)	24
Slika 12:	Najpogostejše težave pri uporabi Biblosa (n = 38)	24

Gosak, H., Izposoja e-knjig na portalu Biblos med uporabniki Knjižnice Radlje ob Dravi. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Slika 13: Kje so anketiranci izvedeli za e-knjige in Biblos (n = 133).....	24
Slika 14: Pogostost spremljanja ponudbe e-knjig na Biblosu (n = 133)	25
Slika 15: Ocena zbirke e-knjig Knjižnice Radlje ob Dravi (n = 133)	25
Slika 16: Spodbude za več izposoje e-knjig na portalu Biblos (n = 133).....	26

KAZALO PREGLEDNIC

Preglednica 1: Prirast knjižničnega gradiva v letu 2020 po vsebini.....	5
Preglednica 2: Zbirka knjižničnega gradiva med letoma 2016 in 2020	6
Preglednica 3: Zbirka naslovov e-knjig med letoma 2016 in 2020 glede na vrsto licence	7
Preglednica 4: Izposoja e-knjig med letoma 2016 in 2020	8
Preglednica 5: Seznam 10 največkrat izposojenih naslovov e-knjig v letu 2020.....	10
Preglednica 6: Seznam 10 največkrat izposojenih e-knjig med letoma 2016 in 2020	11

1 UVOD

Naloga obravnava elektronske knjige, in sicer ponudbo e-knjig v splošni knjižnici ter njihovo izposajo. V prvem delu naloge je predstavljen portal Biblos kot osrednji ponudnik e-knjig v slovenščini. Predstavljeno je sodelovanje med splošnimi knjižnicami in ponudnikom Biblos, ki članom knjižnic omogoča dostop do e-knjig ter njihovo brezplačno izposajo. Sledi predstavitev Knjižnice Radlje ob Dravi z opisom njene knjižnične zbirke. Podrobneje je predstavljena zbirka e-knjig. Podatke o zbirki smo pridobili s portala Biblos in s pomočjo programske opreme COBISS3/Elektronski viri. Podatki o uporabi portala Biblos (izposoje knjig) so bili pridobljeni s samega portala, in sicer iz okolja za knjižnice sistema Biblos (Biblos admin¹). Poudarjene so knjige z vrha seznama največkrat izposojenih e-knjig.

V drugem delu naloge so predstavljeni rezultati raziskave o uporabi portala Biblos med uporabniki Knjižnice Radlje ob Dravi. S pomočjo spletne ankete, ki je potekala od 27. 8. do 15. 9. 2021, smo želeli raziskati dejansko uporabo e-knjig na portalu Biblos. Namen raziskave je bil pridobiti podatke o izkušnjah uporabnikov Knjižnice Radlje ob Dravi z izposajo e-knjig. Izvedeti smo želeli, v kolikšni meri so uporabniki knjižnice seznanjeni s ponudbo e-knjig na portalu Biblos in z možnostjo izposoje le-teh. Zanimalo nas je, kako so zadovoljni z izborom e-knjig, ki jih ponuja Knjižnica Radlje ob Dravi preko portala Biblos in kako zbirko e-knjig ocenjujejo. Zanimale so nas tudi težave, s katerimi se uporabniki srečujejo pri izposoji e-knjig. Po končanem anketiranju so bili zbrani podatki statistično analizirani in so predstavljeni s pomočjo grafikonov, preglednic in opisno. Izsledki raziskave bodo knjižnici v pomoč pri nadaljnji promociji storitve izposoja e-knjig preko portala Biblos, pri načrtovanju in oblikovanju zbirke e-knjig ter pri pripravi izobraževanj za uporabnike.

2 IZPOSOJA E-KNJIG V KNJIŽNICI

2.1 E-KNJIGE

Elektronska knjiga (okrajšano e-knjiga) je: »1. monografska publikacija na elektronskem mediju, predvsem na optičnih diskih, internetu; 2. monografska publikacija v elektronski obliki, ki se jo lahko uporablja le s temu namenjeno posebno programsko opremo na osebnem

---

¹ <https://admin.biblos.si/admin/library/login>

Gosak, H., Izposoja e-knjig na portalu Biblos med uporabniki Knjižnice Radlje ob Dravi. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

računalniku; 3. prenosna računalniška naprava za listanje, branje elektronskih dokumentov.« Tako e-knjigo definira Bibliotekarski terminološki slovar (Kanič idr., 2009, str. 87). E-knjiga je opisana z več vidikov. Prvi se navezuje na vsebino, in sicer je e-knjiga monografska publikacija, torej zaključena celota, podobno kot vsebina tiskane knjige. Nadalje e-knjigo opredeljuje medij oziroma oblika, v kateri je vsebina objavljena. To je elektronska oblika v primerjavi s tiskano obliko. Drugi vidik se nanaša na nosilca besedila, s katerega lahko besedilo beremo, to so bralne naprave. Tretji vidik pa združuje vsebino in bralno napravo v bralnik, kar je še najbolj podobno tiskani knjigi. Štrancar (2013, str. 4) navaja elektronsko publikacijo kot vsakršno izdano publikacijo (e-knjiga, spletni časopis, novičarski portal) prezentirano v elektronski obliki, tako je tudi e-knjiga vsaka knjiga v elektronski obliki. V literaturi se je najbolj uveljavila dvodelna definicija e-knjige, kjer prvi del zajema obstojne značilnosti e-knjige, drugi del pa spreminjajočo se tehnologijo: e-knjiga je digitalni objekt z besedilom in/ali drugo vsebino, ki nastane z združitvijo znane zasnove knjige s posebnostmi, ki jih omogoča elektronsko okolje, ter da imajo e-knjige običajno vgrajene funkcije, kot so iskanje po vsebini in navzkrižno sklicevanje, hiperpovezave, zaznamki, dopisovanje opomb, podčrtovanje, multimedijske vsebine in interaktivna orodja (Vassilliou in Rowley, 2008, str. 363).

2.2 BIBLOS

Biblos je osrednji spletni portal z e-knjigami v Sloveniji. Omogoča tako nakup kot izposojanje e-knjig. Brezplačna izposoja je na voljo vsem članom slovenskih splošnih knjižnic. Za izposojanje se prijavijo s knjižničnimi podatki (akronim knjižnice, vpisna številka, geslo). Za izposojanje in nakup e-knjig pa se uporabniki prijavijo z Biblos računom (uporabniško ime, geslo). Skrbnik portala Biblos je založba Beletrina.

Portal Biblos ima v ponudbi čez 5.600 različnih naslovov e-knjig. E-knjige v ponudbi so razvrščene v kategorije, prevladuje leposlovna literatura: sodobni romani (20. in 21. stoletje), ljubezenski romani, kriminalke in trilerji, biografije in spomini, zgodovinski, vojni in pustolovski romani. Del ponudbe predstavljajo strokovne knjige in priročniki ter tujejezične knjige. Posebej so označene e-knjige za otroke in za mladostnike. Svoje e-knjige na portalu Biblos ponuja več kot 200 slovenskih založb in samozaložnikov. Na spletni strani² so vsi

---

² <https://www.biblos.si/>

Gosak, H., Izposoja e-knjig na portalu Biblos med uporabniki Knjižnice Radlje ob Dravi. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

založniki navedeni pod zavihkom *Založbe* (Biblos, b. d. E), skupaj s kontaktnimi podatki založb in številom knjig, ki so vključene v ponudbo na portalu Biblos.

Za uporabnike so na spletnem portalu Biblos na voljo nekatere oblike pomoči. Zavihek *Kako deluje* (Biblos, b. d. B) prinaša osnovne informacije o delovanju sistema, to so navodila za prijavo v sistem, kako poteka izposoja, kako poteka prenos e-knjige na bralno napravo ter katere so osnovne tehnološke zahteve naprav. V zavihku *Pogosta vprašanja* (Biblos, b. d. C) so pripravljene kratki odgovori na tista vprašanja, s katerimi se uporabniki najpogosteje srečujejo, ko obišejo portal Biblos. Na voljo je tudi možnost *Pomoč pri prijavi in registraciji*, ki uporabnika vodi skozi oba postopka (Biblos, b. d. D).

Za uporabnike je Biblos na voljo kot spletni portal ali kot mobilna aplikacija Biblos2. Slednja omogoča tako izposajo kot tudi branje e-knjig, medtem ko si lahko uporabniki preko spletnega portala Biblos e-knjigo le izposodijo ter nato prenesejo na svojo bralno napravo. E-knjige je z Biblosa možno naložiti na večino bralnih naprav, na bralnike, tablice, pametne telefone in na računalnike. Biblos ponuja svojim uporabnikom tudi uradna Biblos bralnika inkBOOK Calypso Plus in inkBOOK Focus (Biblos, b. d. A). Bralnika sta preprosta za uporabo, imata uporabniški vmesnik v slovenskem jeziku, nudita prostor za shranjevanje več kot deset tisoč e-knjig ter ponujata visoko kakovost branja. E-knjige na portalu Biblos so dostopne v standardnem formatu EPUB in so zaščitene pred nedovoljenim kopiranjem in razmnoževanjem s tehnologijo Adobe DRM (Digital Rights Management, upravljanje z digitalnimi pravicami).

V platformo Biblos je vključenih vseh 58 slovenskih splošnih knjižnic, poleg njih pa še Narodna in univerzitetna knjižnica Ljubljana, Univerzitetna knjižnica Maribor, Pedagoška fakulteta Ljubljana in Knjižnica slepih in slabovidnih Minke Skaberne Ljubljana. Člani teh knjižnic si lahko na portalu Biblos izposojajo e-knjige brezplačno, oziroma je izposoja vključena v članarino knjižnice. Dostopnost e-knjig po posameznih knjižnicah je različna, izbor in število e-knjig sta odvisna od nabavne politike posamezne knjižnice in od finančnih sredstev, ki jih knjižnica pridobi s strani ministrstva, pristojnega za kulturo, s strani občin ustanoviteljic in od lastnih sredstev.

E-knjige se nabavijo v obliki licenc, ki omogočajo 52 izposoj ene e-knjige in niso časovno omejene, ampak odvisne od porabe zakupljenih izposoj. Rok izposoje za e-knjige je 14 dni, po tem času je dostop do nje onemogočen, tako da zamudnine ni. Izposoje ni možno podaljšati,

Gosak, H., Izposoja e-knjig na portalu Biblos med uporabniki Knjižnice Radlje ob Dravi. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

lahko pa se e-knjiga ponovno izposodi. Hkrati so lahko pri članu izposojene največ štiri e-knjige, e-knjigo je možno predčasno vrniti po 24 urah. Rezerviranje e-knjige ni možno. Zamida (2016, str. 8) prikaže razmerja znotraj sistema Biblos: »Založniki in avtorji dobavljajo vsebine – e-knjige. Biblos omogoča dostop do vsebin vsem knjižnicam. Knjižnica nudi storitev izposoje e-knjig svojim članom. Člani knjižnice si izposojajo e-knjige na podlagi svojega članstva v knjižnici.«

Član knjižnice ima možnost izposoje e-knjige na dva načina, pri obeh načinih so pogoj za izposajo urejeni podatki članstva in geslo za Mojo knjižnico (Moj profil COBISS). Pri prvem načinu se član prijavi z registracijskimi podatki na portalu Biblos, nato pregleduje ponudbo e-knjig, zeleno knjigo poišče z brskanjem po kategorijah ali s pomočjo iskalnika. Ob kliku na posamezno kategorijo lahko izbere, da se prikažejo vse knjige na portalu Biblos ali pa samo tiste, ki so na voljo v izbrani knjižnici. Ko se član odloči za izposajo določenega naslova, je po potrditvi gumba *Izposodi* potreben še prenos na napravo, na kateri bo član knjigo bral. Na mobilnih napravah se e-knjiga prenese in lahko začnemo z branjem, za branje na osebem računalniku in za prenos izposojenih licenc e-knjig na večino namenskih e-bralnikov pa je potreben program Adobe Digital Editions (Biblos, b. d. A).

Drugi način izposoje e-knjige poteka preko lokalnega knjižničnega kataloga COBISS+. Po vpisu iskalne zahteve in sprožitvi iskanja se med rezultati iskanja pojavijo tudi e-knjige, ki so označene s posebno ikono. Po izbiri določenega kataložnega zapisa se ob njem pojavi možnost za izposajo, in sicer na mestu, kjer si je tiskano knjigo možno rezervirati. Po kliku na gumb *Izposodi* si se preselimo v okolje za prijavo v Mojo knjižnico, po prijavi smo na portalu Biblos in postopek je naprej enak kot pri prvem načinu: gumb *Izposodi* in nato prenos e-knjige na napravo za branje. V okolju Moje knjižnice so na seznamu izposojenega knjižničnega gradiva pri posameznem članu vidne tudi izposojene e-knjige.

2.3 KNJIŽNICA RADLJE OB DRAVI

Knjižnica Radlje ob Dravi ima organizirano knjižnično mrežo, s katero skrbi za uresničevanje knjižnične dejavnosti na območju petih občin: Radlje ob Dravi, Muta, Vuzenica, Podvelka in Ribnica na Pohorju. Osrednja knjižnica je v Radljah ob Dravi, kjer poteka glavnina upravnno-administrativnega dela, tu je tudi sedež knjižnice. Krajevne knjižnice so na Muti, v Vuzenici, Podvelki in Ribnici na Pohorju ter izposojevališče na Kapli. Knjižnična dejavnost se izvaja za

Gosak, H., Izposoja e-knjig na portalu Biblos med uporabniki Knjižnice Radlje ob Dravi. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

skupno 15.729 prebivalcev (stanje po 1. 7. 2020) (Knjižnica Radlje ob Dravi, 2021, str. 4). V knjižnico je vpisanih 4.026 članov, kar je 25,6 % prebivalcev vseh petih občin. Član ob vpisu prejme člansko izkaznico, z njo si lahko izposoja gradivo in uporablja knjižnične storitve v vseh enotah knjižnice.

V letu 2020 so bili aktivni 3.103 člani, kar je 19,7 % prebivalstva. To so tisti člani, ki so v letu 2020 vsaj enkrat evidentirano uporabili knjižnične storitve. V zabeležene aktivnosti članov so zajete vse transakcije pri članu, ki so bile evidentirane s programsko opremo COBISS3 v segmentu Izposoja (izposoja na dom, izposoja v čitalnico, podaljšanje, rezerviranje gradiva). Število aktivnih članov se je v primerjavi z letom 2019 povečalo za 7,4 %. K povečani aktivnosti je pripomoglo dejstvo, da se je v letu 2020 več uporabljalo elektronske vire, dostopne z geslom, za kar je potrebno imeti urejeno članstvo (Knjižnica Radlje ob Dravi, 2021, str. 18).

Knjižnica skrbi za ustrezno sestavo knjižnične zbirke, v katero je zajeto knjižno gradivo, serijske publikacije in neknjižno gradivo, vse na fizičnih nosilcih. Prirast gradiva je najpomembnejši dejavnik za učinkovito aktualizacijo zbirke ter oblikovanje zbirke po strukturi. Z nakupom gradiva knjižnica zagotavlja zadovoljevanje informacijskih, izobraževalnih, raziskovalnih in kulturnih potreb svojega okolja. Preglednica 1 kaže, da je knjižnica v letu 2020 pridobila 1.757 novih naslovov in 2.640 izvodov knjižničnega gradiva, kaže pa tudi vsebinsko razmerje med strokovno in leposlovno literaturo. Naslovov strokovnega gradiva je bilo 840 in to predstavlja 47,8 % vseh naslovov (Knjižnica Radlje ob Dravi, 2021, str. 9).

Preglednica 1: Prirast knjižničnega gradiva v letu 2020 po vsebini

Prirast 2020	Izvodi	Naslovi	% strokovne literature	% leposlovja	% mladinske literature	% literature za odrasle
Knjižnica Radlje ob Dravi	2.640	1.757	47,81	52,19	36,31	63,69

(Vir: Knjižnica Radlje ob Dravi, 2021, str. 9)

Knjižnica za aktualnost knjižnične zbirke skrbi z rednim dopolnjevanjem in izločanjem gradiva. Zbirka se dopolnjuje na različnih medijih, zajema temeljno literaturo posameznih strokovnih področij v slovenskem jeziku. Pomembno vlogo pri oblikovanju zbirke ima tudi odpis gradiva. Knjižnična zbirka je živa, nenehno se spreminja. Vsako leto se zbirka dopolni z novim gradivom, pomembno je, da se obstoječi fond znanja nenehno posodablja. Preglednica 2 prinaša podatke o prirastu in odpisu gradiva po letih ter obseg knjižnične zbirke ob koncu posameznega

Gosak, H., Izposoja e-knjig na portalu Biblos med uporabniki Knjižnice Radlje ob Dravi. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

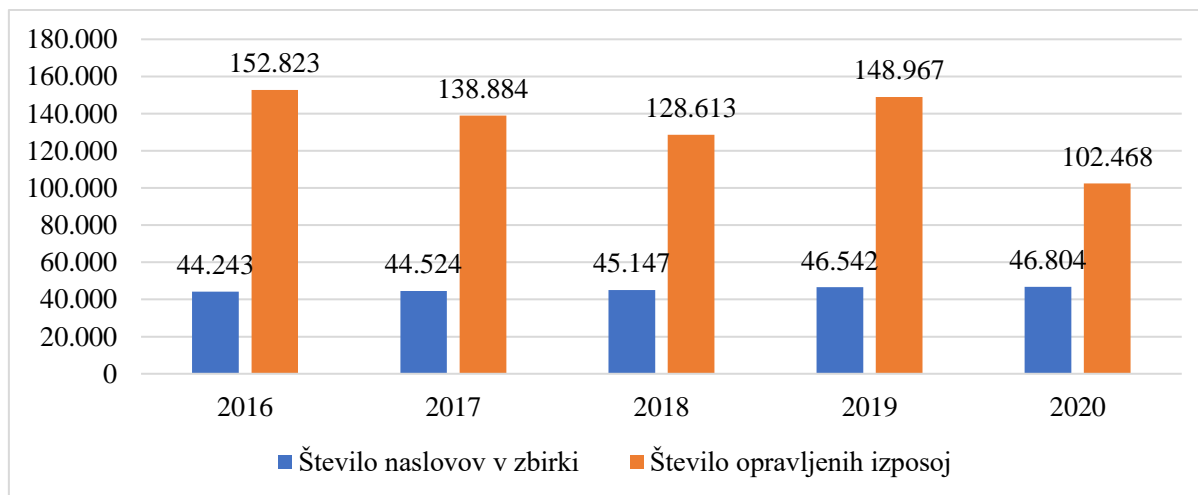
leta. Zbirka knjižničnega gradiva Knjižnice Radlje ob Dravi je ob koncu leta 2020 obsegala 46.804 naslove in 83.669 enot knjižničnega gradiva. Delež strokovne literature je znašal 50,9 % (Knjižnica Radlje ob Dravi, 2017a, 2018, 2019, 2020a, 2021).

Preglednica 2: Zbirka knjižničnega gradiva med letoma 2016 in 2020

	Prirast knjižničnega gradiva (izvodi)	Odpis knjižničnega gradiva (izvodi)	Zbirka knjižničnega gradiva (izvodi)
2016	2.530	-2.826	80.559
2017	2.560	-1.691	81.428
2018	2.200	-2.120	81.508
2019	2.800	-1.385	82.923
2020	2.640	-1.894	83.669

(Vir: Knjižnica Radlje ob Dravi, 2017a, 2018, 2019, 2020a, 2021)

Izposoja knjižničnega gradiva je ena izmed temeljnih dejavnosti knjižnice. V letu 2020 je bilo izposojenih 102.468 enot gradiva, v letu 2019 pa 148.967 enot, torej je bilo v letu 2020 izposojenih za 31 % gradiva manj kot v preteklem letu. Izposoja zajema vso gradivo v fizični obliki, ki je bilo izposojeno v knjižnici in na dom. Iz Slike 1 je razviden upad izposoje v letu 2020.

Slika 1: Število opravljenih izposoj knjižničnega gradiva med letoma 2016 in 2020 glede na število naslovov v zbirki

(Vir: Knjižnica Radlje ob Dravi, 2017a, 2018, 2019, 2020a, 2021 in COBISS3)

Manjša izposoja gradiva je bila pričakovana, saj se je zmanjšala odprtost knjižnice, in sicer zaradi ukrepov v zvezi z epidemijo koronavirusa. »Na manjšo izposajo gradiva ni vplivala samo manjša odprtost knjižnice, pač pa v veliki meri tudi manj dejavnosti in prireditev, druženja ter

Gosak, H., Izposoja e-knjig na portalu Biblos med uporabniki Knjižnice Radlje ob Dravi. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

srečevanj v knjižnici. Dogodki, povezani z branjem in knjigo, so zelo dobra motivacija za obisk knjižnice in izposajo knjig. Omogočajo pa tudi najboljšo promocijo branja: izmenjavo osebnih izkušenj. Tako imenovani promociji od ust do ust bralci še vedno najbolj zaupajo.« (Knjižnica Radlje ob Dravi, 2021, str. 17).

Knjižnica Radlje ob Dravi se je leta 2013 vključila v platformo Biblos, kjer je od 1. 7. do 31. 12. 2013 ponujala svojim članom 525 naslovov e-knjig. To je bila tudi začetna ponudba e-knjig na portalu Biblos. Knjižnica v naslednjem letu svojim članom izposoje e-knjig ni omogočala zaradi nizke izposoje e-knjig in zaradi nizkih sredstev za nakup knjižničnega gradiva. V letu 2015 je zagotavljala dostop do e-knjig preko portala Biblos od septembra do konca leta. Omogočen je bil le dostop do osnovnega paketa 190 e-knjig v slovenskem jeziku. V letu 2016 je knjižnica poleg osnovnega paketa prvič tudi sama namenila sredstva za nakup aktualnih naslovov e-knjig, in sicer 99 naslovov. Tako je knjižnica ob koncu leta članom zagotavljala 289 naslovov. Namen knjižnice je bil, da z elektronskimi licencami dopolni ponudbo aktualnih naslovov in zmanjša število rezervacij ter skrajša čas čakanja na aktualno gradivo. V naslednjih letih se je zbirka e-knjig v knjižnici večala, v Preglednici 3 je prikazano dopolnjevanje zbirke po letih glede na vrsto licence. Ob koncu leta 2020 je Knjižnica Radlje ob Dravi svojim članom ponujala 539 naslovov e-knjig (Knjižnica Radlje ob Dravi, 2017a, 2018, 2019, 2020a, 2021). Ob koncu leta 2020 je bilo v zbirki e-knjig Knjižnice Radlje ob Dravi 86 % leposlovja in 14 % strokovne literature. Delež leposlovnih knjig tudi v celotni ponudbi e-knjig na portalu Biblos podobno prevladuje. V Knjižnici Radlje ob Dravi so slovenski avtorji v zbirki zastopani v 60 %. Tujejezičnih knjig je v ponudbi le nekaj.

Preglednica 3: Zbirka naslovov e-knjig med letoma 2016 in 2020 glede na vrsto licence

	Osnovni paket (naslovi)		Zakup izposoj (naslovi)		Vse e-knjige (naslovi)	
	Prirast	Zbirka	Prirast	Zbirka	Prirast	Zbirka
2016	0	190	99	99	99	289
2017	20	210	41	140	61	350
2018	7	217	34	174	41	391
2019	4	221	70	244	74	465
2020	9	230	65	309	74	539

(Vir: COBISS3)

Zbirka e-knjig, ki jih svojim članom ponuja Knjižnica Radlje ob Dravi, se z leti povečuje. Tudi število opravljenih izposoj e-knjig se z leti povečuje, kar prikazuje Preglednica 4. Leta 2016 je bilo zabeleženih 38 izposoj e-knjig, leta 2017 jih je bilo 78, leta 2018 pa 97. Leta 2019 so si

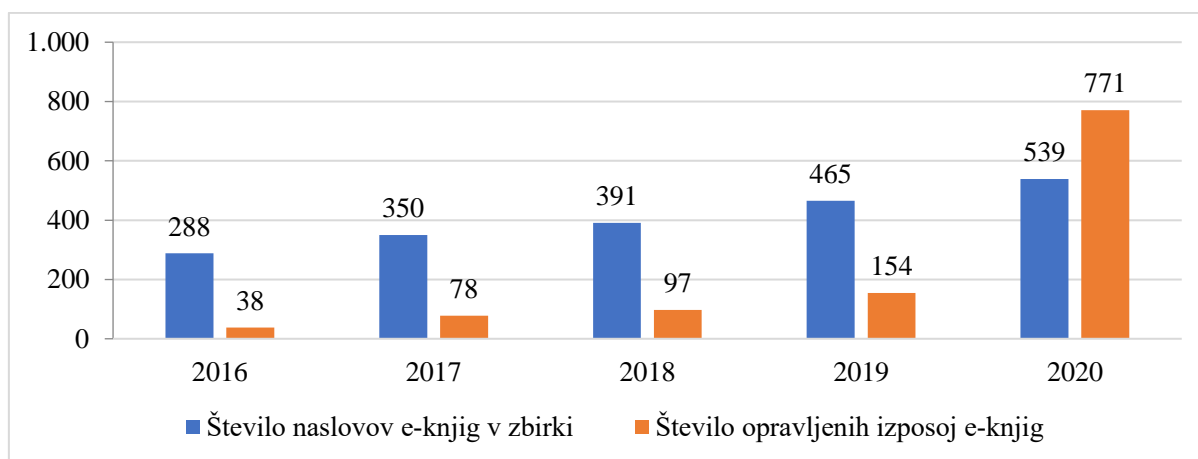
Gosak, H., Izposoja e-knjig na portalu Biblos med uporabniki Knjižnice Radlje ob Dravi. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

člani Knjižnice Radlje ob Dravi izposodili 73 naslovov e-knjig, ki so bili izposojeni 154 krat. Leta 2020 je bilo izposojenih 236 naslovov e-knjig, opravljenih je bilo 771 izposoj. Od leta 2016 do konca leta 2020 so si člani Knjižnice Radlje ob Dravi na portalu Biblos izposodili 267 naslovov e-knjig, in sicer so si jih skupno izposodili 1.138 krat. Iz Slike 2 je razviden porast izposoje e-knjig v letu 2020.

Preglednica 4: Izposoja e-knjig med letoma 2016 in 2020

	Število e-knjig v zbirki (naslovi)	Število izposojenih e-knjig (naslovi)	Število opravljenih izposoj e-knjig
2016	289	27	38
2017	350	50	78
2018	391	41	97
2019	465	73	154
2020	539	236	771
Skupaj		267	1.138

(Vir: COBISS3)

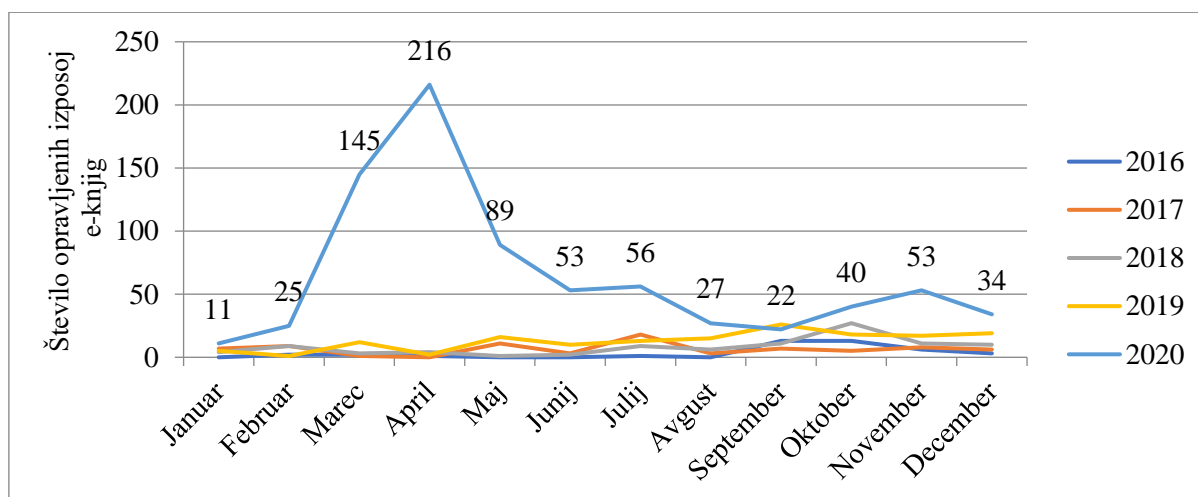
Slika 2: Število opravljenih izposoj e-knjig med letoma 2016 in 2020 glede na število naslovov e-knjig v zbirki

(Vir: Knjižnica Radlje ob Dravi, 2017a, 2018, 2019, 2020a, 2021 in COBISS3)

Izposoja e-knjig po mesecih je bila do leta 2019 dokaj enakomerno porazdeljena, nekoliko se je povišala v jesenskih mesecih in ostala višja do konca leta. Kot je razvidno iz Slike 3, je bila v letu 2017 najvišja izposoja julija (18 izposoj), v letu 2018 oktobra (27 izposoj), v letu 2019 pa septembra (26 izposoj). V letu 2020 opazimo visok porast izposoje e-knjig v mesecih marec in april, ko je bila knjižnica zaradi ukrepov v zvezi z epidemijo koronavirusa zaprta in uporabniki niso imeli fizičnega dostopa do knjig. V marcu je bilo opravljenih 145 izposoj in v aprilu 216 izposoj. Tudi v naslednjih treh mesecih je število izposojenih e-knjig ostalo višje kot

Gosak, H., Izposoja e-knjig na portalu Biblos med uporabniki Knjižnice Radlje ob Dravi. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

v preteklih letih: maja 89, junija 53 in julija 56 izposoj. Sledila sta dva običajna meseca, večji porast zanimanja za e-knjige pa je zabeležen spet oktobra, novembra in decembra (40, 53 in 34 izposoj), ko je bil ponovno omejen dostop v knjižnične prostore in je knjižnica obratovala po skrajšanem odpiralnem času (Knjižnica Radlje ob Dravi, 2021, str. 11).

Slika 3: Število opravljenih izposoj e-knjig med letoma 2016 in 2020 po mesecih

(Vir: Knjižnica Radlje ob Dravi, 2021, str. 11 in COBISS3)

Za analizo izposoje smo izdelali sezname 10 največkrat izposojenih e-knjig v Knjižnici Radlje ob Dravi za vsako leto posebej. Na seznamih se znajde več kot deset naslovov, saj si zadnje mesto delijo knjige z enakim številom izposoj. Število izposoj posamezne knjige v začetnih letih ni bilo visoko, na zadnjem mestu so naslovi z le 1 izposoj, zato nam ti sezname dajejo le osnovno sliko o izposoji e-knjig.

Leta 2020 (Preglednica 5) je bila največkrat izposojena knjiga *Zvezda večera* avtorice Susan E. Phillips z 20 izposojami, na drugem mestu sta slovenski avtorici Milena Miklavčič s knjigo *Ogenj, rit in kače niso za igrače* ter Bronja Žakelj s knjigo *Belo se pere na devetdeset* (po 18 izposoj). Slednja je bila tudi največkrat izposojena v letu 2019 (9 izposoj). V letu 2018 pa so s 16 izposojami na prvem mestu *Solzice* Prežihovega Voranca. Slovenski avtorji so na seznamih 10 največkrat izposojenih knjig pojavljajo redno: v letu 2018 izstopa 9 slovenskih avtorjev med 14 naslovi, v ostalih letih so bili zastopani od 2 do 4 slovenski avtorji, v letu 2020 jih je 5. Pri vrhu največkrat izposojenih e-knjig so praviloma tudi knjige, ki jih je knjižnica uvrstila v zbirko v okviru bralne značke za odrasle. Knjiga za Cankarjevo tekmovanje je uvrščena v zbirko e-knjig zadnja tri leta, vsako leto se ta knjiga pojavi na seznamu 10 največkrat izposojenih e-knjig. Glede na žanr prevladujejo ljubezenski romani, na seznamu je ena strokovna knjiga.

Preglednica 5: Seznam 10 največkrat izposojenih naslovov e-knjig v letu 2020

	E-knjiga	Število izposoj	Kategorija/žanr	Opomba
1.	Phillips, Susan E.: Zvezda večera	20	ljubezenski roman	
2.	Miklavčič, Milena: Ogenj, rit in kače niso za igrače	18	strokovna literatura	slovenski avtor
	Žakelj, Bronja: Belo se pere na devetdeset	18	sodobni roman	slovenski avtor
4.	Kegl, M. A.: Divja Klara	16	erotični roman	slovenski avtor
5.	Garwood, Julie: Milost	13	ljubezenski roman	
	James, Julie: Najbolj seksi moški	13	ljubezenski roman	
7.	Dolenc, Mate: Kako dolg je čas	11	za mladostnike	slovenski avtor, cankarjevo tekmo.
8.	Jackson, Sophie: Prepovedana ljubezen	10	ljubezenski roman	
9.	Golob, Tadej: Jezero	9	kriminalni roman	slovenski avtor
	Force, Marie: Ljubezen je vse	9	ljubezenski roman	
	Gracie, Anne: Moj popolni valček	9	ljubezenski roman	
	Bybee, Catherine: Nerazdružljiva do nedelje	9	ljubezenski roman	
	Phillips, Susan E.: Košček sreče	9	ljubezenski roman	
	Phillips, Susan E.: Junak njenega srca	9	ljubezenski roman	

Izdelali smo tudi seznam vseh izposojenih e-knjig na portalu Biblos v Knjižnici Radlje ob Dravi. Med letoma 2016 in 2020 je bilo izposojenih 267 naslovov od 539 e-knjig, ki jih je na voljo v zbirki, opravljenih je bilo 1.138 izposoj. Upoštevati moramo, da je število izposoj pri nekaterih knjigah nizko, tako imamo kar 84 naslovov z eno izposojjo, 40 naslovov z dvema izposojama in 35 naslovov s tremi izposojami. Podrobneje smo pregledali prvih 100 naslovov e-knjig s seznama vseh izposojenih e-knjig. Med 100 največkrat izposojenimi e-knjigami si zadnje, 85. Mesto, deli 24 knjig s po štirimi izposojami. Tako lahko že 1 izposoja knjigo uvrsti za več mest višje. Z analizo tega seznama smo ugotovili, da so člani Knjižnice Radlje ob Dravi s 26 izposojami največkrat brali knjigo *Belo se pere na devetdeset* Bronje Žakelj, sledi ji Tadej Golob s knjigo *Jezero* (22 izposoj). Med prvimi 100 naslovi e-knjig je 8 strokovnih besedil in na prvih 100 mestih se pojavi 31 naslovov, ki so jih napisali slovenski avtorji. Glede na žanr najdemo med prvimi 100 e-knjigami 37 ljubezenskih romanov, 19 sodobnih romanov, 14 kriminalnih romanov in 16 e-knjig za mladostnike. Preglednica 6 prikazuje seznam 10 največkrat izposojenih e-knjig, ki so si jih člani Knjižnice Radlje ob Dravi izposodili na portalu Biblosu. Med 10 največkrat izposojenimi e-knjigami so jih 5 napisali slovenski avtorji (Bronja Žakelj, Tadej Golob, Prežihov Voranc, M. A. Kegel in Milena Miklavčič). Bralci iz Knjižnice Radlje ob Dravi največ berejo ljubezenske romane, pa tudi kriminalke in trilerje ter sodobne

Gosak, H., Izposoja e-knjig na portalu Biblos med uporabniki Knjižnice Radlje ob Dravi. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

romane, med prvih deset se je uvrstila tudi 1 strokovna knjiga. Poleg *Solzic* Prežihovega Voranca sta na seznamu še dve knjigi za mladostnike.

Preglednica 6: Seznam 10 največkrat izposojenih e-knjig med letoma 2016 in 2020

	E-knjiga	Število izposoj	Kategorija/žanr	Opomba
1.	Žakelj, Bronja: Belo se pere na devetdeset	26	sodobni roman	slovenski avtor
2.	Golob, Tadej: Jezero	22	kriminalni roman	slovenski avtor, bralna zn. odrasli
3.	James, Julie: Najbolj seksi moški	21	ljubezenski roman	
4.	Phillips, Susan E.: Zvezda večera	20	ljubezenski roman	
5.	Hoover, Colleen: Moj brezupni fant	19	ljubezenski roman	
	Prežihov Voranc: Solzice	19	domača branja	slovenski avtor, domače branje
7.	Kegl, M. A.: Divja Klara	18	ljubezenski roman	slovenski avtor
	Miklavčič, Milena: Ogenj, rit in kače niso za igrače	18	strokovna literatura	slovenski avtor
9.	Palacio, R. J.: Čudo	14	za mladostnike	bralna zn. odrasli
	Green, John: Kdo si, Aljaska?	14	za mladostnike	

Prva novica o novi storitvi izposoja e-knjig preko portala Biblos je bila na spletni strani knjižnice³ objavljena 11. 7. 2013: *Novo v Knjižnici Radlje ob Dravi: izposojanje elektronskih knjig* (Knjižnica Radlje ob Dravi, 2013). Šlo je za daljše obvestilo o e-knjigah, dostopnih preko knjižnice, med njimi je širše opisan tudi portal s ponudbo slovenskih e-knjig v zbirki Biblos. Med novicami, ki so bile posebej namenjene e-knjigam, je bila še ena v letu 2017: *Elektronska knjiga in elektronski časopis* (Knjižnica Radlje ob Dravi, 2017b). Zadnje objave, ki so uporabnike obveščale o e-knjigah, so bile v letu 2020, in sicer dve v marcu: *Dostop do Biblosa, elektronskih virov in Moje knjižnice* (Knjižnica Radlje ob Dravi, 2020b) ter *Povezani na daljavo* (Knjižnica Radlje ob Dravi, 2020c) in ena v aprilu: *Dodani novi naslovi e-knjig* (Knjižnica Radlje ob Dravi, 2020d). V letu 2020, ko se je člani pogosto obveščalo o spremembah pri obratovanju knjižnice, je bilo pripisano še vabilo k obisku portala Biblos in k izposoji e-knjig. Poleg objav na spletni strani knjižnice člani redno prejema obvestila preko elektronske pošte. Obveščanje poteka na podlagi vpisanih elektronskih naslovov pri članih, član knjižnice ob vpisu privoli v prejemanje obvestil. Knjižnica ima svoj profil na družbenem omrežju Facebook, kjer so bile prav tako dodane novice v zvezi z izposojjo e-knjig ter o novostih v ponudbi e-knjig Knjižnice Radlje ob Dravi.

³ <http://www.knjiznica-radlje.si/>

Obiskovalci veliko informacij prejmejo v knjižnici. Član ob vpisu v knjižnico prejme informativno gradivo o poslovanju knjižnice, med katerim je tudi zloženka z navodili za prijavo v COBISS Mojo knjižnico in z navodili za vstop v portal Biblos. Za promocijo elektronskih knjig na portalu Biblos je v knjižnici izobešen plakat, pri informacijskem pultu so na voljo letaki s predstavitvijo portala Biblos, ki jih je knjižnica prejela s strani založbe Beletrina.

Obiskovalci so bili z e-knjigami seznanjeni tudi na dogodkih v knjižnici. V okviru Bralne značke za odrasle Korošci pa bukve beremo, v kateri vsako sezono sodeluje preko 100 članov, je pripravljen priporočilni seznam. Knjige s seznama, ki so na voljo na portalu Biblos, knjižnica nabavi, tako da lahko priporočene knjige sodelujoči pri bralni znački berejo tudi v elektronski obliki. Na priporočilnem seznamu, ki ga prejme vsak sodelujoči, je označeno, da je knjiga dostopna na portalu Biblos. V okviru projekta Rastem s knjigo vsako šolsko leto knjižnico obiščejo sedmošolci s petih osnovnih šol in dijaki dveh oddelkov prvih letnikov srednje šole. Ob obisku je v program vključena tudi predstavitev e-knjig in portala Biblos. Z e-knjigami so bili seznanjeni tudi udeleženci bralnih srečanj v Knjižnici Radlje na enem izmed srečanj v letu 2018, vendar predstavitev pri udeležencih ni bila dobro sprejeta. Pripravljena je bila tudi demonstracija branja e-knjige s poudarkom na prednostih, ki jih omogočajo prilagoditve velikosti črk in lažja naprava po teži. Udeleženci so zavrnilo pobudo knjižnice, da bi bile na bralnih srečanjih predstavljene tudi novosti e-knjig. Knjižnica skrbi, da se s svojimi obvestili redno pojavlja v lokalnih medijih, to je Radio 1 Koroška, Koroški radio ter Novičke Občine Radlje ob Dravi. Tu posebnih novic o portalu Biblos ni bilo, je pa bila omenjena možnost izposoje e-knjig ob zaprtju knjižnice, in sicer zaradi selitve od 3. 5. do 21. 6. 2018 in zaradi epidemije 13. 3. 2021.

3 RAZISKAVA

3.1 PREGLED RAZISKAV

Femc (2018) je v svoji magistrski nalogi preučila uporabo e-knjig med uporabniki Mestne knjižnice Ljubljana. Namen raziskave je bil ugotoviti odnos uporabnikov knjižnice do e-knjig. 45 % anketirancev se je opredelilo za bralce e-knjig, od katerih jih polovica bere e-knjige dnevno ali tedensko, druga polovica mesečno ali letno. Med njimi si jih več kot polovica (57 %) e-knjig ne izposoja iz knjižnice. Med tistimi, ki si e-knjige izposojajo, si jih je v zadnjem

Gosak, H., Izposoja e-knjig na portalu Biblos med uporabniki Knjižnice Radlje ob Dravi. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

letu izposodilo največ od 1 do 5 e-knjig. Sicer bralci najpogosteje dostopajo do e-knjig brezplačno prek spleta (68 %). Za branje e-knjig najpogosteje uporabljajo namenski bralnik (43 %) in računalnik (40 %), najmanj pa tablico. Ugotavlja tudi, da bralci e-knjig leposlovje raje berejo v tiskani obliki, strokovno literaturo pa v e-obliki. Več kot polovica anketirancev ponudbe e-knjig v Mestni knjižnici Ljubljana ne pozna, tisti, ki jo poznajo, pa jo ocenjujejo kot dobro ali niti dobro niti slabo. Kot glavne prednosti e-knjige navajajo: lahek in takojšen dostop (96 %), raznoliko ponudbo e-knjig (89 %), možnost, da imajo na napravi več knjig hkrati (80 %), ni več treba obiskati fizične knjižnice (69 %) ter možnost prilagajanja besedila (66 %). Razlogi za nebranje so pomanjkanje občutka fizične knjige v rokah, da raje berejo tiskane knjige, pomanjkanje zanimanja za e-branje in dejstvo, da nimajo primerne bralne naprave. V izposojno e-knjig bi jih prepričala možnost branja na vseh napravah, večja ponudba knjig, več slovenskih prevodov tujega leposlovja, več tujejezične literaturi, več strokovne literature, bolj prijazen postopek izposoje ter boljše obveščanje.

Razpet (2017) navaja izsledke o uporabi Biblosa. Delež mladih do 20. leta, ki berejo e-knjige na Biblosu, predstavlja v primerjavi z drugimi starostnimi skupinami 11 %. Izobrazbena struktura uporabnikov kaže na večje zanimanje za e-knjige pri uporabnikih z višjo stopnjo izobrazbe, saj ima več kot polovica vseh uporabnikov univerzitetno ali še višjo izobrazbo. Večje zanimanje (66%) za branje e-knjig se izkazuje pri ženskah. Po priljubljenosti žanrov prevladuje sodobni roman (romani napisani od 20. stoletja naprej), sledi mu ljubezenski roman, ki je bolj priljubljen pri mlajših starostnih skupinah in bralcih z nižjo stopnjo izobrazbe. Največja izposoja je beležena v poletnih mesecih, predvsem julija, najpogostejši dan za izposojno pa je ponedeljek.

Mednarodna raziskava branja iz leta 2017 je pokazala, da je na voljo veliko knjig v elektronski obliki, vendar so respondenti navedli, da za branje knjige najraje izberejo tiskano obliko (72 %). Tiskane knjige dnevno ali tedensko bere 54 % respondentov, medtem ko jih 55 % trdi, da e-knjige berejo redko ali nikoli. Tiskana besedila so zelo priljubljena za branje v prostem času. Poleg branja knjig respondenti v tiskanem formatu berejo tudi revije in časnike, osebne informacije (npr. od zdravnikov), malo več od polovice respondentov pa tudi kataloge različnih proizvodov. V elektronski obliki pa imajo respondenti raje različne račune in finančna poročila. Za branje e-knjig najraje uporabljajo bralnik, sledijo pa tablični računalnik, namizni in prenosni računalnik in na zadnjem mestu pametni telefon (Print and paper in digital World, 2017).

Gosak, H., Izposoja e-knjig na portalu Biblos med uporabniki Knjižnice Radlje ob Dravi. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Raziskavo o bralnih navadah sta v Singapurju med mladimi na srednjih šolah izvedli Loh in Sun (2019). Ugotovili sta, da več kot dve tretjini mladostnikov (70,5 %) uživa v branju. Zaznali pa sta, da veselje do branja tiskanih knjig pada s starostjo mladostnika. S starostjo se povečuje branje na različnih elektronskih napravah. Zaznan je bil porast uporabe računalnika ali mobilne naprave za branje e-knjig, člankov in časopisov skozi starost: odstotki rastejo od 36,5 % in 51,1 % za 1. letnik do 44,9 % in 70,3 % za 4. letnik. Dijaki imajo raje tiskane knjige, toda berejo vedno več na svojih pametnih telefonih in drugih elektronskih virih bolj kot so starejši. Fokusne skupine so prav tako pokazale, da imajo dijaki raje tiskane knjige, čutijo neko negotovost z občutkom e-knjige v primerjavi s tiskano knjigo. Za te mlade bralce morajo biti knjige nekaj, kar se lahko drži v roki, kar se da občutiti in kar se da obračati, listati strani. Tiskano knjigo še posebej povezujejo z branjem iz veselja v prostem času, ko želijo brati daljši čas in uživati v bralni izkušnji.

V Republiki Hrvaški je raziskavo o bralnih navadah generacije Z izvedla Zubac (2018), ki je v vzorec zajela različne starosti dijakov različnih izobraževalnih programov. Njen vzorec ni bil reprezentativen, je pa pokazal, da skoraj ena tretjina dijakov nima razvite bralne kulture in da 17,5 % dijakov ne mara branja knjig. Svoj prosti čas raje namenijo drugim pristočnim aktivnostim. Kljub temu je dve tretjini vprašanih prebralo vsaj eno knjigo na mesec. Največkrat uporabljeni medij za branje je papir oziroma tiskana knjig (65,4 %), najmanj pa mladi berejo na mobitelu.

Raziskovanje bralnih navad in kupovanja knjig ima v Sloveniji dolgo tradicijo. Zadnji raziskavi, objavljeni v knjigah *Knjiga in bralci V* ter *Knjiga in bralci VI*, sta bili izvedeni v letih 2014 in 2019. Navajamo rezultate zadnje raziskave, v kateri je 51 % anketirancev navedlo, da so prebrali vsaj eno knjigo v zadnjem letu, kar je za 8% manj kot leta 2014. Zmanjšalo se je tudi število tistih, ki berejo e-knjige: s 27 % na 25 %, pri čemer je daleč največ bralcev e-knjig v starostni skupini 18–34 let. Anketiranci nekoliko več berejo e-knjige v slovenščini (76 %) kot pa v angleščini (66 %). Od bralcev e-knjig jih polovica e-knjige bere na telefonu, 43 % jih bere na tablici in 25 % na bralni napravi. Na vprašanje, kje dobijo e-knjige, jih je 12 % odgovorilo, da si knjige izposodijo v knjižnici, medtem ko si jih 63 % brezplačno naloži s spleta. Amazon uporablja 6 % slovenskih bralcev e-knjig. Med razlogi, zakaj nebralci e-knjig le-teh ne berejo, je najpogosteje navedeno, da raje berejo tiskane knjige (70 %). Vsi bralci pa informacije o knjigah najpogosteje pridobijo v knjižnici ter pri prijateljih, sodelavcih in znancih (Kovač, 2019).

V letu 2020 je bila izvedena javnomnenjska raziskava med člani, uporabniki in neuporabniki slovenskih splošnih knjižnic, ki jo je naročilo Združenje splošnih knjižnic, izvedlo pa podjetje Ninamedia. Anketiranje je potekalo od 18. 3. do 3. 4. 2020, ciljna skupina je bila splošna javnost, v starosti 15 let in več. Podatki so bili pridobljeni s pomočjo telefonskega anketiranja, s spletnim anketiranjem v okviru spletnega panela in preko socialnih omrežij, povezavo do vprašalnika so objavile tudi splošne knjižnice na svojih spletnih straneh. V raziskavi je sodelovalo 2639 oseb, med katerimi je bilo 70 % žensk. V celotnem vzorcu je 68 % članov splošnih knjižnic in 18 % uporabnikov splošnih knjižnic (uporabniki uporabljajo storitve splošne knjižnice, vendar niso člani). Največ anketirancev je splošno knjižnico obiskalo oziroma uporabljajo splošno knjižnico v zadnjem mesecu, 66 % članov in 40 % uporabnikov. Spletne strani splošnih knjižnic uporabljajo člani pogosteje kot uporabniki, polovica članov v zadnjem mesecu. Med spletne storitve z višjo stopnjo poznavanja in uporabe spadajo: uporaba knjižničnega kataloga COBISS, izposoja e-knjig (Biblos), uporaba leposlovnega priporočilnega seznama Dobreknjige.si, uporaba digitalne knjižnice dLib in branje e-časopisov (Pressreader). Z izjemo knjižničnega kataloga COBISS imajo spletne storitve precej višji delež poznavalcev, kot pa dejanskih uporabnikov. Neuporabniki na splošno slabo poznajo spletne storitve splošnih knjižnic in jih tudi uporabljajo v zelo nizkih deležih. Spletne storitve izposoja e-knjig (Biblos) uporablja 19,5 % anketirancev. Med njimi se delež uporabnikov z višanjem starosti niža. V najmlajšem starostnem razredu (do 24 let) je dobra četrtina uporabnikov (28,7 %), med anketiranci v starosti nad 60 let pa Biblos uporablja desetina. Uporablja ga približno enak delež osnovnošolsko izobraženih (24,3 %) kot višje oz. visokošolsko izobraženih (23,5 %) ter dobra desetina anketirancev s srednješolsko izobrazbo (14,7%). Skoraj polovica vseh anketirancev storitev pozna, vendar je ne uporablja, tretjina anketirancev storitve ne pozna in je ne uporablja. Med vsemi storitvami splošnih knjižnic največ anketirancev uporablja izposajo knjižničnega gradiva, tako med člani kot tudi med uporabniki. Večinoma si izposojajo novejšje knjige. Svetovanje knjižničarjev pri iskanju in izbiri knjižničnega gradiva uporabljajo tri četrtine članov in dobra polovica uporabnikov, prireditve pa obiskuje skoraj polovica članov in dobra tretjina uporabnikov. Vse storitve splošnih knjižnic anketiranci ocenjujejo kot izjemno koristne za družbo. Najbolj pomembne smernice za prihodnji razvoj splošnih knjižnic so: ponuditi dostop na daljavo do večjega števila e-virov, nameniti večji poudarek pomoči uporabnikom pri izposoji gradiva in razširiti sodelovanje z lokalnim okoljem pri nudenju informacij o lokalnem okolju. Tri četrtine anketirancev na celotnem vzorcu knjige kupuje, v povprečju so v zadnjem

Gosak, H., Izposoja e-knjig na portalu Biblos med uporabniki Knjižnice Radlje ob Dravi. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

letu kupili 11 knjig. Povprečno število prebranih knjig v zadnjem letu je med vsemi anketiranci 26 (Raziskava med člani, uporabniki in neuporabniki ..., 2020).

V Koroški osrednji knjižnici dr. Franca Sušnika Ravne na Koroškem je bila v letu 2020 izvedena raziskava o uporabi portala Biblos v okviru pisne naloge za bibliotekarski izpit (Petek, 2020). S spletno anketo, ki je potekala med 12. 8. in 16. 9. 2020, so raziskovali dejansko uporabo e-knjig na portalu Biblos med člani knjižnice, ki to storitev uporabljajo. Zanimalo jih je zadovoljstvo s storitvijo, zadovoljstvo s ponudbo gradiva, ki ga knjižnica ponuja na portalu, ter katere so zaznane težave ob srečanju z e-knjigo. Med 143 anketiranci so prevladovalе ženske (70 %), največ jih je bilo starih od 30 do 65 let in zaposlenih. Za izposojanje e-knjig preko spletnega portala Biblos je polovica anketirancev izvedela ob fizičnem ali virtualnem obisku knjižnice: 27 % v knjižnici, 22 % na spletni strani knjižnice, 5 % na facebook profilu knjižnice. Skoraj 60 % anketirancev si je začelo e-knjige izposojati v letu 2020, še nekaj je enoletnih uporabnikov. Med anketiranci je 30 % takih, ki so si izposodili od 5 do 10 e-knjig, 27 % si je izposodilo že več kot 20 e-knjig. Raje si jih izposojajo preko spletnega portala, čeprav so po večini zadovoljni tudi z delovanjem mobilne aplikacije Biblos2. E-knjige najpogosteje berejo na pametnem telefonu (32 %), uporaba preostalih naprav je enakovredna. Več kot polovica anketirancev izposojenih e-knjig ne prebere, najpogosteje zato, ker jim knjiga po nekaj straneh ni zanimiva ali ji poteče rok izposoje. Z izborom e-knjig, ki jih knjižnica omogoča, je več kot polovica anketirancev zadovoljna, 13 % je nezadovoljnih. Največ jih je izrazilo željo, da bi radi imeli večji izbor kriminalk in trilerjev ter ljubezenskih romanov. S težavami se je srečalo 46 % anketirancev, težave so imeli s prijavo v portal Biblos, največ pa so jih imeli s prenosom e-knjig na bralne naprave. Za reševanje težav se jih je 24 % obrnilo po pomoč na knjižnico. Na splošno so anketirani člani Koroške osrednje knjižnice zadovoljni z uporabo spletnega portala Biblos. Za pridobivanje informacij in novosti glede izposoje e-knjig preko portala Biblos jim je najbližji spletni način (spletni strani knjižnice in Biblosa), zelo malo bi se jih udeležilo izobraževalne delavnice ali individualnega svetovanja.

V Knjižnici Ivana Tavčarja Škofja Loka je bila v letu 2020 izvedena raziskava o uporabi portala Biblos v okviru pisne naloge za bibliotekarski izpit (Pipan, 2020). Z raziskavo so želeli preučiti trende izposoje e-knjig ter navade in mnenja uporabnikov knjižnice v zvezi s portalom Biblos. Izdelana sta bila dva anketna vprašalnika, za uporabnike in neuporabnike Biblosa. Del anketirancev so pridobili osebno, ob obisku knjižnice, večji del anketirancev pa s pomočjo spletne ankete. Anketiranje je potekalo med 24. 2. in 13. 3. 2020. Med uporabniki Biblosa jih

Gosak, H., Izposoja e-knjig na portalu Biblos med uporabniki Knjižnice Radlje ob Dravi. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

2 bereta samo e-knjige, ostali pa berejo tako tiskane kot tudi e-knjige. Za portal Biblos jih je polovica izvedela v knjižnici, sledita internet in socialna omrežja, 7 anketirancev so Biblos omenili sorodniki, prijatelji, znanci. Za branje e-knjig največkrat uporabljajo pametni telefon (40,5 %), sledita tablica in bralnik, najmanj jih bere na računalniku. Večina anketirancev uporablja portal Biblos le za izposajo e-knjig. Polovica anketirancev si je v zadnjem letu izposodila od 1 do 5 e-knjig, 24 % si jih je izposodilo 11 ali več. V ponudbi bi si želeli več kriminalnih romanov, pa tudi več strokovne literature, ljubezenskih romanov ter zgodovinskih in pustolovskih romanov. V raziskavi so spraševali tudi po mnenju uporabnikov o Biblosu ter o vlogi knjižnice pri njegovi uporabi. 65 % anketirancev meni, da knjižnica dovolj promovira Biblos. 40 % anketirancev trdi, da so jim v knjižnici pojasnili uporabo Biblosa, 75 % anketirancev pa pravi, da so se Biblos naučili uporabljati sami. Večina anketirancev pričakuje, da jim bo e-knjige ponudil knjižničar, saj jih 65 % pravi, da po e-knjigah ne vprašajo sami. Polovica anketirancev meni, da ima knjižnica na voljo premalo naslovov e-knjig. Večina jih meni, da je Biblos enostaven za uporabo, brez težav ga uporablja polovica vprašanih, 12,5 % vprašanih pa ima večje tehnične težave pri uporabi Biblosa. Na vprašalnik za uporabnike Biblosa je odgovorilo 85 % žensk, prevladujejo višje stopnje izobrazbe. Glede na status je največ zaposlenih, povprečna starost je 37,8 leta. Med neuporabniki Biblosa (127 anketirancev) je 71 % takih, ki Biblosa niti ne poznajo. Kot razloge za neuporabo v največji meri navajajo, da ne želijo brati e-knjig, da imajo raje občutek fizične knjige, da nimajo bralne naprave, da berejo na bralniku Kindle ter da niso naklonjeni branju e-knjig in želijo brati le tiskane knjige.

3.2 RAZISKOVALNA METODA

Knjižnica Radlje ob Dravi ima e-knjige v svoji ponudbi že več let. Vendar pri uporabnikih knjižnice ni bilo izkazanega velikega interesa za izposajo e-knjig vse do leta 2020, ko so se zaradi epidemije koronavirusa naša življenja spremenila na vseh področjih. Zaradi zaprtja knjižnic se je povečalo zanimanje za branje e-knjig ter promoviranje portala Biblos kot ponudnika e-knjig za izposajo. Knjižnica Radlje ob Dravi je bila za uporabnike zaprta od 13. 3. do 4. 5. 2020, v tem času so bili knjižničarji za uporabnike vsak dan na voljo za informacije. Uporabniki knjižnice so se po telefonu ali preko elektronske pošte pogosto obrnili na knjižnico v zvezi z informacijami o e-knjigah, želeli so urediti prijavnne podatke, potrebovali so pomoč pri prijavi v sistem ter pri prenosu e-knjige na bralno napravo. Zaznano je bilo opazno višje število opravljenih izposoj e-knjig preko knjižnice na portalu Biblos, pri čemer je bila ponudba naslovov e-knjig razmeroma skromna.

Predmet raziskovanja v nalogi je uporaba portala Biblos med uporabniki Knjižnice Radlje ob Dravi. Raziskati smo želeli dejansko uporabo e-knjig na portalu Biblos. Izvedeti smo želeli, ali so uporabniki Knjižnice Radlje ob Dravi seznanjeni s ponudbo e-knjig na portalu Biblos ter kje so uporabniki izvedeli za portal Biblos in možnost izposoje e-knjig. Zanimalo nas je tudi, kako uporabniki ocenjujejo izbor e-knjig, ki jih omogoča Knjižnica Radlje ob Dravi preko portala Biblos ter v kolikšni meri in s kakšnimi težavami se uporabniki srečujejo pri uporabi e-knjig.

Naše predpostavke so bile naslednje:

1. Uporabniki Knjižnice Radlje ob Dravi so dobro seznanjeni s storitvijo izposoja e-knjig na portalu Biblos.
2. Več kot polovica uporabnikov Knjižnice Radlje ob Dravi je dobila informacije o ponudbi e-knjig in o možnosti izposoje na portalu Biblos preko digitalnih poti.
3. Uporabniki Knjižnice Radlje ob Dravi zbirko e-knjig, ki jo knjižnica omogoča preko portala Biblos, ocenjujejo z oceno dobro (4).
4. Uporabniki Knjižnice Radlje ob Dravi imajo pri uporabi portala Biblos težave.

Poleg teh predpostavk nas je zanimalo še, kako pogosto uporabniki Knjižnice Radlje ob Dravi berejo e-knjige, na katerih napravah jih berejo ter kako dostopajo do njih. Zanimala nas je dejanska uporaba portala Biblos, in sicer vzpodbude za prvo izposajo e-knjige ter število izposojenih e-knjig pri uporabnikih. Poleg naštetega so nas zanimali še osnovni demografski podatki uporabnikov Knjižnice Radlje ob Dravi. Rezultati bi se lahko delno posploševali na ostale uporabnike Knjižnice Radlje ob Dravi, ki jih z izborom nismo zajeli. Rezultati raziskave bi lahko bili primerljivi s podobnimi raziskavami v drugih splošnih knjižnicah.

Rezultati raziskave bodo upoštevani pri načinih obveščanja uporabnikov o storitvah knjižnice. Prav tako bodo pridobljene informacije glede ponudbe e-knjig upoštevane kot usmeritve pri nadaljnji nabavi e-knjig in oblikovanju zbirke e-knjig. Na podlagi identificiranih težav, ki se pojavijo pri izposoji in prenosu e-knjig, bodo pripravljene nadaljnje izobraževalne delavnice za uporabnike.

Raziskovalne podatke smo pridobili z anketno metodo. Anketiranje je potekalo od 27. 8. 2021 do 15. 9. 2021, to je 20 dni. Anketni vprašalnik smo pripravili s pomočjo orodja za spletno

Gosak, H., Izposoja e-knjig na portalu Biblos med uporabniki Knjižnice Radlje ob Dravi. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

anketiranje 1ka⁴. Anketni vprašalnik je obsegal 14 vprašanj o branju e-knjig, o načinu dostopanja do e-knjig, o ponudniku slovenskih e-knjig Biblos, izvedeti pa smo želeli tudi, kaj bi bralce pritegnilo k večji izposoji e-knjig (Priloga 1). V vzorec smo zajeli uporabnike Knjižnice Radlje ob Dravi. Povabilo k izpolnjevanju ankete so člani knjižnice prejeli z e-pošto preko sistema COBISS obveščanje, in sicer tisti člani, ki so imeli vpisan veljaven elektronski naslov. Povabilo so prejeli vsi člani knjižnice, ne glede na kategorijo članstva, torej srednješolci, študenti, zaposleni, nezaposleni, upokojenci, pa tudi predšolski in šolski otroci, saj je pri njih vpisan e-naslov starša ali skrbnika. V obvestilu je bila navedena aktivna povezava na spletno anketo. Prav tako je bilo obvestilo o izvajanju ankete objavljeno na spletni strani knjižnice ter na knjižničnem profilu družbenega omrežja Facebook. Članstvo v knjižnici ni bil pogoj za izpolnjevanje ankete. Po končanem anketiranju smo prejete izpolnjene ankete pregledali, podatke uredili in jih proučili. Zbrani podatki so bili statistično analizirani in so predstavljeni s pomočjo grafikonov, preglednic in opisno.

4 REZULTATI RAZISKAVE

Prejeli smo 133 veljavnih odgovorov na anketna vprašanja. Končni vzorec so v veliki večini sestavljale ženske, saj so predstavljale 90 % respondentov, moški pa 10 %. Glede na starostno porazdelitev vzorca je največ pripadnikov srednje in nekoliko starejše generacije, saj spadajo v starostne skupine od 31 do 40 let (20%), od 41 do 50 let (28%) in od 51 do 60 let (19 %). Po statusu prevladujejo zaposleni (70 %), opazen je še delež upokojencev (12 %). Tretjino vzorca predstavljajo respondenti s srednješolsko izobrazbo, sledijo jim respondenti z višješolsko ali visokošolsko izobrazbo (27 %) in z univerzitetno izobrazbo (29 %).

Najprej nas je zanimalo, kako pogosto anketiranci berejo knjige ter kako pogosto berejo e-knjige. Prvo vprašanje se je nanašalo na pogostost branja knjig. Za branje knjig je 41 % respondentov označilo, da berejo knjige vsak dan, 20 % jih bere knjige vsak teden, ostalih 39 % bere knjige redkeje. Nihče od respondentov ni označil odgovora, da knjig ne bere (Slika 4).

Pri drugem vprašanju smo anketirance spraševali o pogostosti branja e-knjig. Več kot polovica respondentov e-knjig ne bere, 30 % jih bere občasno. Ostali berejo knjige pogosteje. Respondentov, ki so označili odgovore, da berejo e-knjige vsak dan, vsak teden, vsak mesec ali

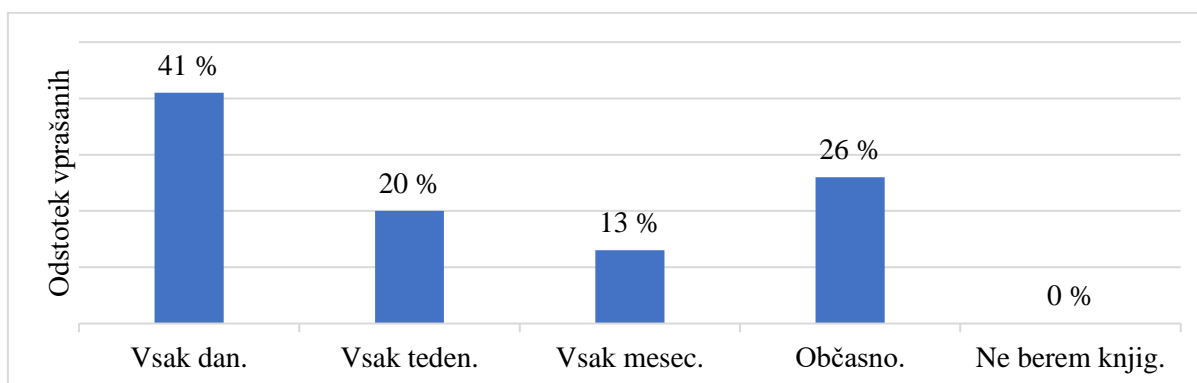
---

⁴ <https://1ka.arnes.si/>

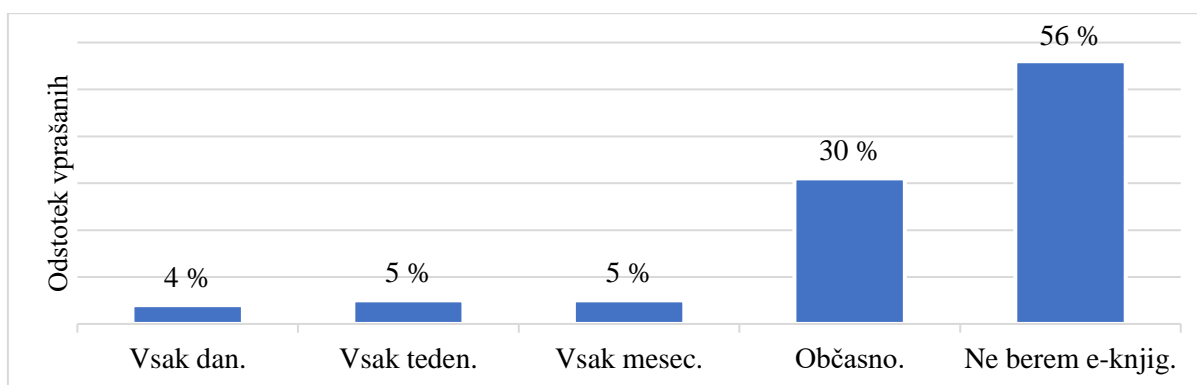

Gosak, H., Izposoja e-knjig na portalu Biblos med uporabniki Knjižnice Radlje ob Dravi. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

občasno, je bilo 59 ali 44 % anketirancev (Slika 5). Ta podatek nam pove, koliko je bralcev e-knjig. V nadaljevanju ankete so na določena vprašanja odgovarjali le ti anketiranci.

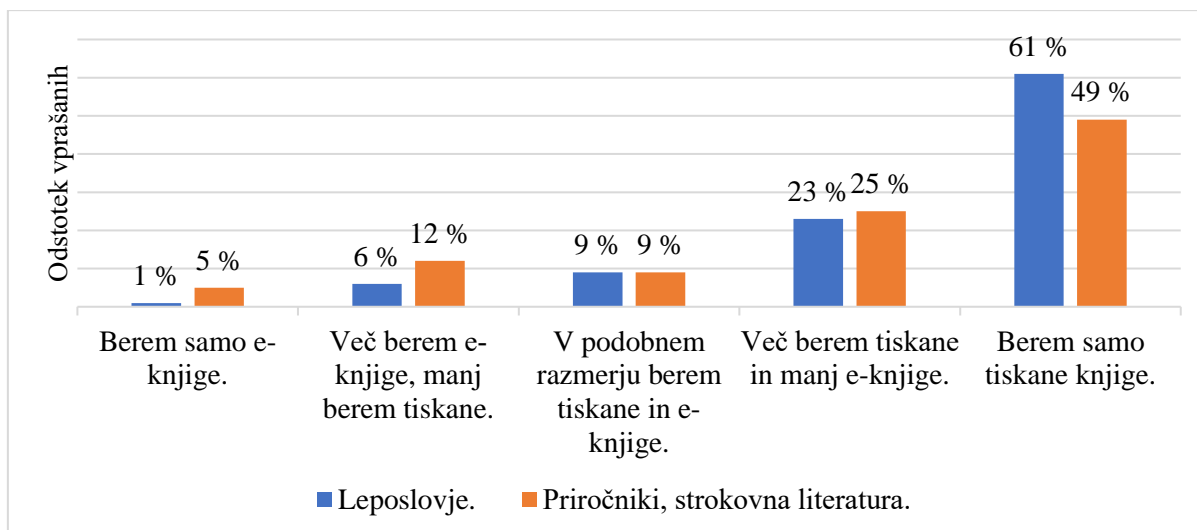

Slika 4: Pogostost branja knjig (n = 133)

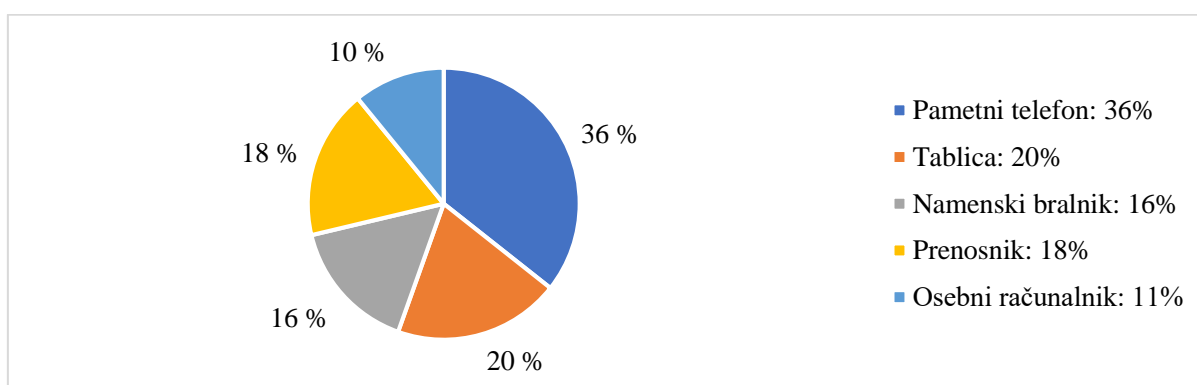
Slika 5: Pogostost branja e-knjig (n = 133)

Pri tretjem vprašanju nas je zanimalo, kako pogosto anketiranci berejo e-knjige v primerjavi s tiskanimi knjigami glede na leposlovje in strokovno literaturo. V celoti se respondenti bolj nagibajo k branju v tiskani obliki. Odgovarjali so vsi anketiranci, tako da se je za branje samo tiskanih knjig logično opredelilo največ respondentov. Leposlovje bere samo v tiskani obliki 61 % respondentov, priročnike in strokovno literaturo bere samo v tiskani obliki 49 % respondentov. Če pogledamo samo bralce e-knjig, pa ugotovimo, da tudi med bralci e-knjig prevladujejo tisti, ki več berejo knjige v tiskani obliki. Med bralci e-knjig je 1 respondent pri branju leposlovja označil odgovor, da bere samo e-knjige, 8 pa jih bere e-knjige več kot tiskane (skupaj 7 % od vseh respondentov in 15,25 % od bralcev e-knjig). Priročnike in strokovno literaturo jih 6 bere samo v elektronski obliki, 15 respondentov pa bere e-knjige pogosteje kot tiskane (Slika 6).

Slika 6: Branje e-knjig v primerjavi s tiskanimi knjigami pri branju leposlovja in strokovne literature (n = 133)

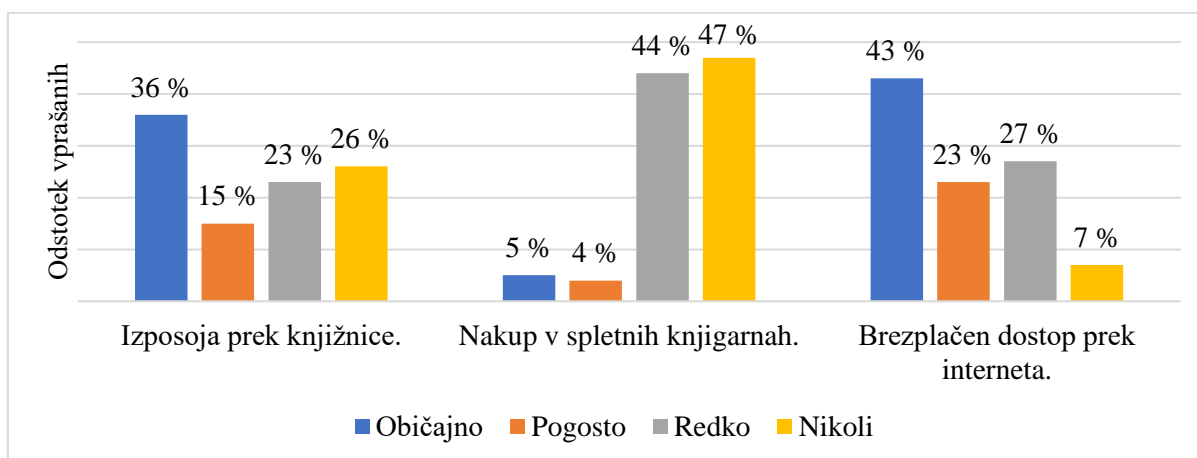
Na četrto vprašanje so odgovarjali le tisti respondenti, ki so pri drugem vprašanju označili pogostost branja e-knjig, torej so se opredelili za bralce e-knjig. Teh je bilo 59. Vprašanje se je nanašalo na napravo, ki jo najpogosteje uporabljajo za branje e-knjig. Za branje e-knjig največ respondentov uporablja pametni telefon (36 %). Sledi mu uporaba tablice (20 %), prenosnega računalnika (18 %) in namenskega bralnika (16 %). Za branje e-knjig se najmanj uporablja osebni računalnik (11 %) (Slika 7).

Slika 7: Uporaba naprav za branje e-knjig (n = 59)

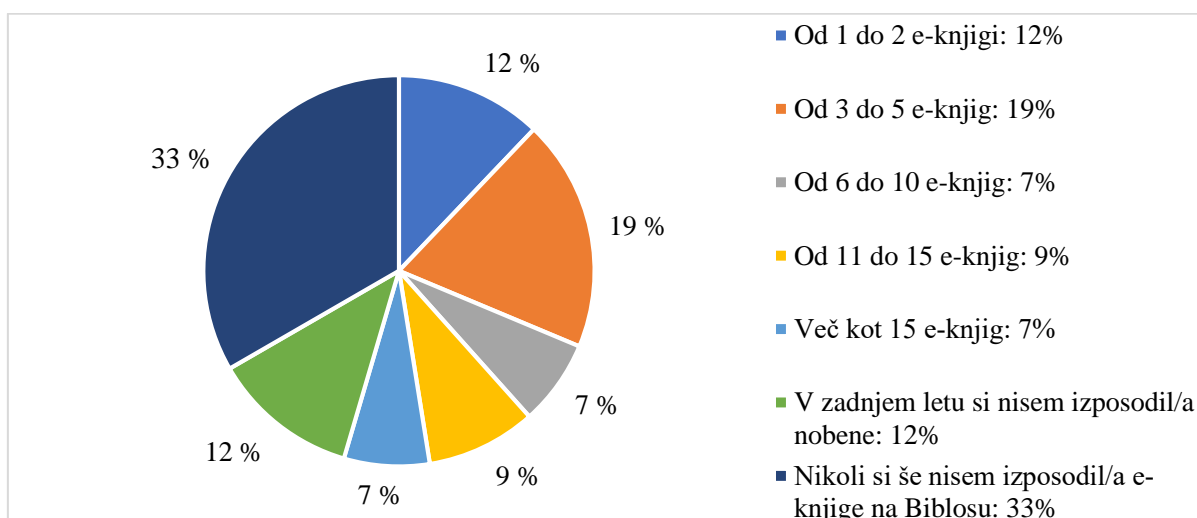
Na peto vprašanje o načinu dostopa do e-knjig so odgovarjali samo bralci e-knjig. Med respondenti si jih 36 % e-knjige običajno izposodi prek knjižnice, 15 % pa pogosto. Na drugi strani si jih 23 % redko in 26 % nikoli ne izposoja prek knjižnice. Skoraj polovica respondentov se običajno poslužuje brezplačnega dostopa do e-knjig prek interneta, še 23 % jih to počne

pogosto. V spletnih knjigarnah nakupuje običajno ali pogosto le 9 % bralcev e-knjig, 44 % jih kupuje e-knjige redko, skoraj polovica pa jih e-knjig ne kupuje (Slika 8).

Slika 8: Načini dostopanja do e-knjig (n = 59)

Na šesto vprašanje so odgovarjali samo bralci e-knjig. Izvedeti smo želeli, koliko e-knjig so si izposodili na portalu Biblos kot člani Knjižnice Radlje ob Dravi. Izmed bralcev e-knjig si jih tretjina ni še nikoli izposodila e-knjige na portalu Biblos, dodatnih 12 % si je ni izposodilo v zadnjem letu. Med respondenti, ki si izposojajo knjige v Knjižnici Radlje ob Dravi, je največ takšnih, ki so si izposodili od 3 do 5 e-knjig (19 %), sledijo jim tisti, ki so si izposodili od 1 do 2 knjigi (12%). Nad 10 e-knjig si je v zadnjem letu izposodilo 16 % bralcev e-knjig (Slika 9).

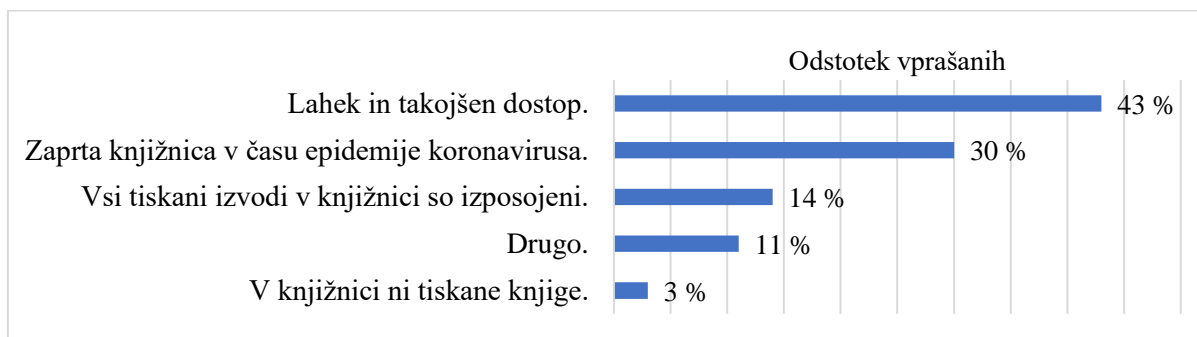

Slika 9: Število izposojenih e-knjig v Knjižnici Radlje ob Dravi v zadnjem letu (n = 59)

S sedmim vprašanjem smo želeli izvedeti, ali si bralci izposojajo e-knjige tudi kot člani drugih knjižnic. 15 respondentov ali 26 % je odgovorilo z da, 42 respondentov ali 74 % je odgovorilo

z ne. Tisti, ki so odgovorili z ne, si tudi v Knjižnici Radlje ob Dravi še nikoli niso izposodili e-knjige.

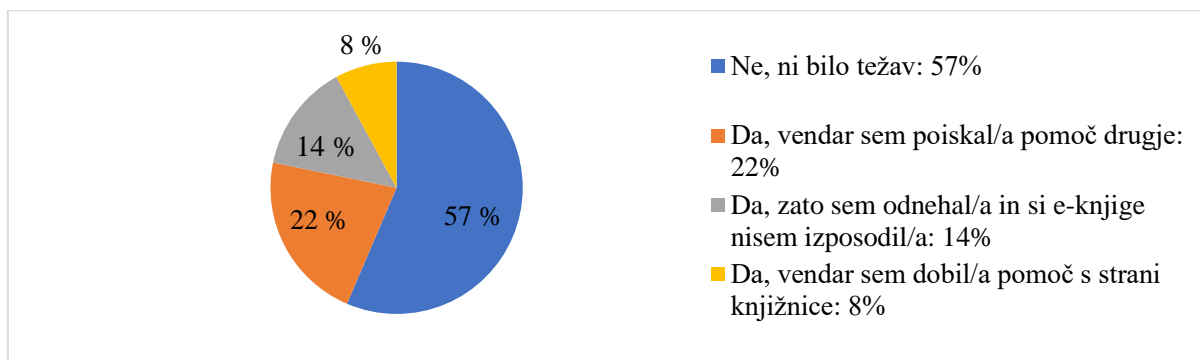
Osmo vprašanje se je nanašalo na vzpodbude za prvo izposajo e-knjige. Na vprašanje so odgovarjali tisti anketiranci, ki so pri 6. vprašanju označili, da so si na portalu Biblos že izposodili e-knjigo, torej uporabniki portala Biblos. Teh je bilo 38. Najpogostejši razlog, da so si respondenti izposodili e-knjigo, je lahek in takojšen dostop (43 %). Naslednji pogosti razlog za izposajo e-knjige je bila zaprta knjižnica v času epidemije koronavirusa (30%). Manj pogosta razloga za izposajo e-knjige sta vezana na tiskane izvode v knjižnici. Pod drugo so 3 respondenti navedli: zgolj testiranje zbirke e-knjig, radovednost ter dopust v tujini (Slika 10).

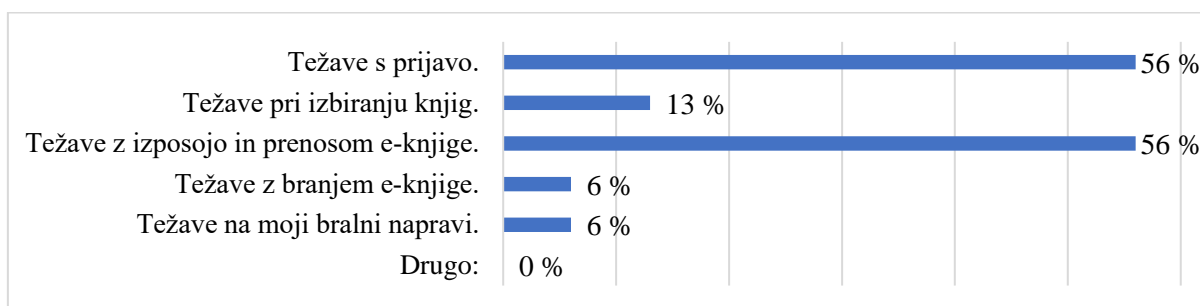
Slika 10: Vzpodbude za prvo izposajo e-knjige (n = 38)

Z devetim vprašanjem smo anketirance spraševali o težavah pri uporabi portala Biblos. Nanj so odgovarjali le uporabniki portala Biblos. Več kot polovica respondentov (57 %), ki so si e-knjigo na portalu Biblos že izposodili, pri uporabi ni imela težav. Med tistimi, ki so imeli težave, so 3 respondenti (8 %) težave rešili s pomočjo iz knjižnice, 8 respondentov (22 %) je pomoč poiskalo drugje. Zaradi težav pri uporabi portala Biblos je 5 respondentov odnehalo in si knjige ni izposodilo, to predstavlja 14 % uporabnikov portala Biblos (Slika 11).

Tudi deseto vprašanje se je nanašalo na težave pri uporabi portala Biblos, in sicer s katerimi težavami so se uporabniki najpogosteje srečali. Anketiranci so imeli možnost izbire več odgovorov. Respondenti imajo pri uporabi portala Biblos najpogosteje težave, ki so povezane s prijavo v sistem, prav tako so tudi pogoste težave z izposajo in prenosom e-knjige. Oba odgovora je označila več kot polovica tistih uporabnikov portala Biblos, ki so se s težavami srečali (Slika 12).

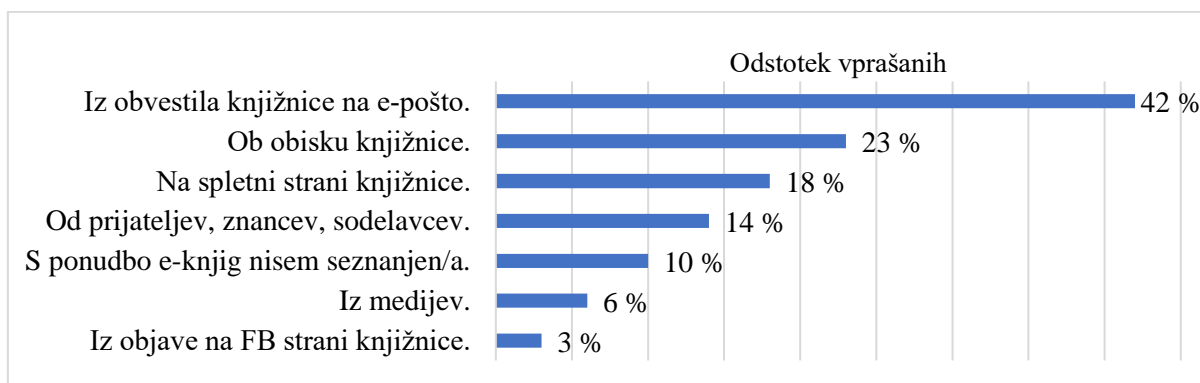

Slika 11: Težave in reševanje težav pri uporabi Biblosa (n = 38)

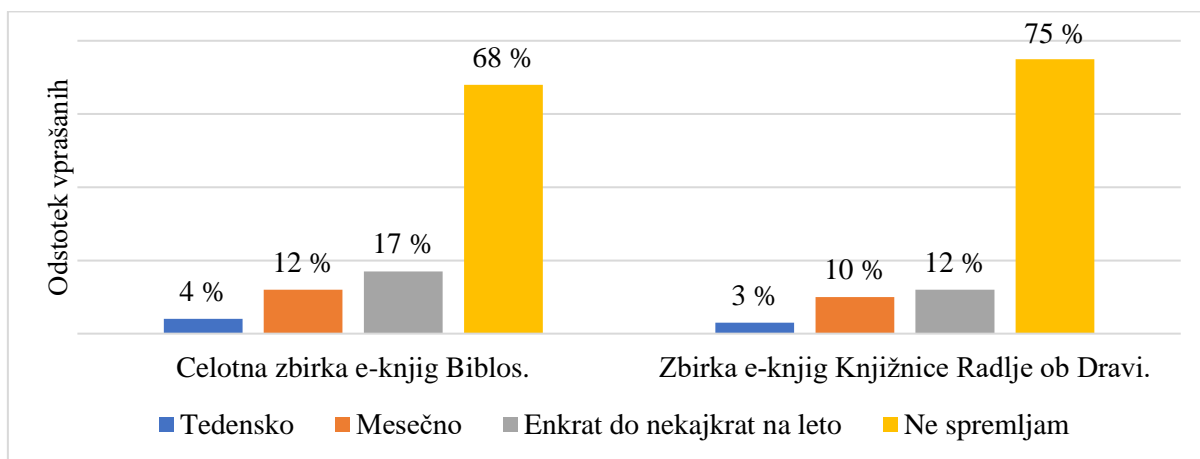
Slika 12: Najpogostejše težave pri uporabi Biblosa (n = 38)

Z enajstim vprašanjem smo anketirance spraševali, kje so izvedeli za ponudbo e-knjig v Knjižnici Radlje ob Dravi in za možnost izposoje na portalu Biblos. Na vprašanje so spet odgovarjali vsi anketiranci. Možno je bilo označiti več odgovorov. Najpogosteje so respondenti izbrali odgovor, da so prejeli obvestilo iz knjižnice na svoj elektronski naslov. Sledijo odgovori, da so za e-knjige izvedeli ob obisku knjižnice, na spletni strani knjižnice ali pa so jim za e-knjige povedali prijatelji, sodelavci, znanci. Na predzadnjem mestu so kot vir informacij navedeni mediji in na zadnjem mestu Facebook stran knjižnice. 13 respondentov pa s ponudbo e-knjig in možnostjo izposoje e-knjig ni seznanjenih (Slika 13).

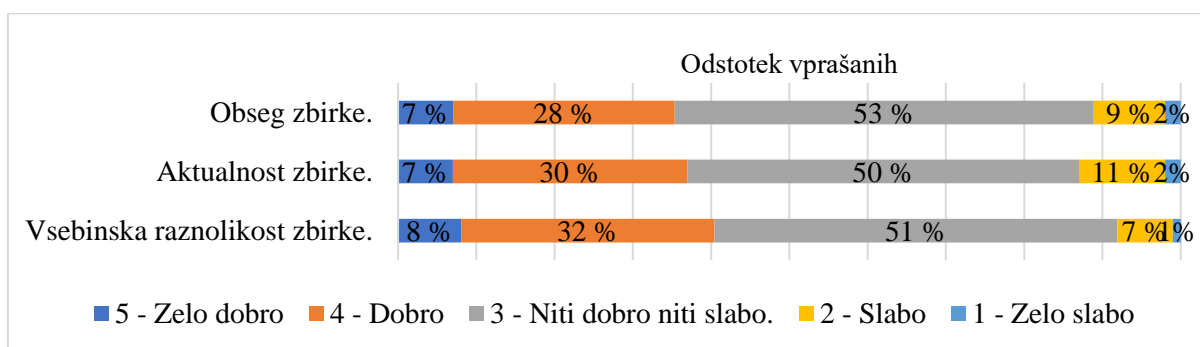
Slika 13: Kje so anketiranci izvedeli za e-knjige in Biblos (n = 133)

Z dvanajstim vprašanjem smo želeli ugotoviti, kako pogosto anketiranci pregledujejo ponudbo e-knjig in spremljajo novosti na portalu Biblos. Iz slike 14 je razvidno, da večina respondentov Biblosa ne pregleduje redno in ne spremlja novosti. Le 4 % vseh respondentov obišče Biblos tedensko, 12 % jih obišče Biblos mesečno, 17 % pa redkeje. 68 % jih ne spremlja.

Slika 14: Pogostost spremljanja ponudbe e-knjig na Biblosu (n = 133)

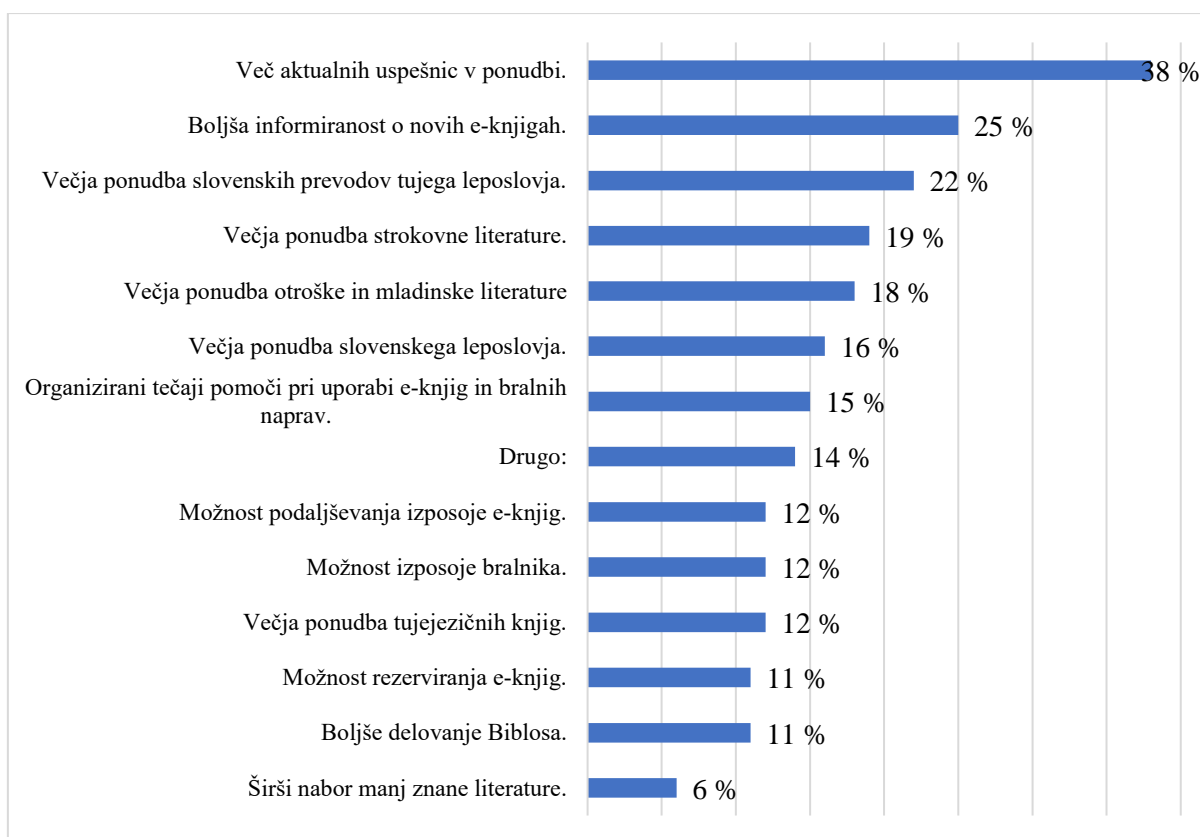
Pri trinajstem vprašanju so bili anketiranci pozvani, da ocenijo zbirko e-knjig Knjižnice Radlje ob Dravi na portalu Biblos. Zbirko so ocenjevali s treh vidikov. Tako obseg kot aktualnost in vsebinsko raznolikost zbirke je več kot polovica respondentov ocenila z oceno 3 - niti dobro niti slabo. Sledijo z 30 % ocene 4 - dobro. Vsi trije vidiki so prejeli nekaj ocen 5 - zelo dobro (7-8 %). So pa tudi vsi trije vidiki prejeli oceno 1 - zelo slabo (Slika 15). Povprečne ocene so prejeli: obseg zbirke 3,3, aktualnost zbirke 3,3 in vsebinska raznolikost zbirke 3,4.

Slika 15: Ocena zbirke e-knjig Knjižnice Radlje ob Dravi (n = 133)

S štirinajstim vprašanjem smo želeli izvedeti, kaj bi anketirance spodbudilo, da bi si izposojali več e-knjig na portalu Biblos. Možnih je bilo več odgovorov. Respondente bi v izposojajo e-knjig

v Knjižnici Radlje ob Dravi v največji meri prepričalo več aktualnih uspešnic v ponudbi (38 %). Poleg tega bi si respondenti v zbirki želeli tudi večjo ponudbo slovenskih prevodov tujega leposlovja (22 %), sledita še strokovna literatura ter literatura za otroke in mladino. Na drugem mestu je s 25 % izbrana boljše informiranost o novih e-knjigah. Najmanj pa bi na povečanje izposoje vplival širši nabor manj znane literature. Pod možnost drugo so respondenti v glavnem zapisali, da jih e-knjige ne pritegnejo in da raje berejo tiskane knjige (7 respondentov). 2 respondenta Biblosa ne poznata, 1 respondent ima premalo informacij, 1 respondent je izpostavil možnost branja na bralniku Kindle, 1 respondent pa ne bere pogosto (Slika 16).

Slika 16: Spodbude za več izposoje e-knjig na portalu Biblos (n = 133)

Petnajsto vprašanje je bilo odprtega tipa in je anketirance pozvalo, da zapišejo, kaj bi predlagali za izboljšanje ponudbe e-knjig s strani knjižnice. Predloge je zapisalo 22 respondentov. Predloge lahko vsebinsko združimo v tri sklope. Prvi sklop se nanaša na zbirko e-knjig. 13 respondentov meni, da je knjig premalo, želijo si več knjig v zbirki in večjo izbiro knjig vseh žanrov. Navedli so: več knjig, večja izbira knjig, več novih aktualnih knjig, več pustolovskih in ljubezenskih romanov ter več tematske literature s področja zelišč, ezoterike in kulinarike. V drugi sklop spadajo predlogi, ki se nanašajo na promocijo e-knjig, na seznanjanje uporabnikov

Gosak, H., Izposoja e-knjig na portalu Biblos med uporabniki Knjižnice Radlje ob Dravi. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

in na uvajanje uporabnikov v novo ponudbo, predlagana je zloženka z navodili (6 respondentov). Trije respondenti pa v tretjem sklopu nič ne predlagajo, saj ponudbe ne poznajo ali raje berejo tiskane knjige.

5 RAZPRAVA IN ZAKLJUČKI

Povod za raziskavo o branju e-knjig in njihovi izposoji med uporabniki Knjižnice Radlje ob Dravi je bil visok porast izposoje e-knjig v letu 2020. Zanimanje za branje e-knjig se je močno povečalo v času, ko je bila knjižnica zaprta, interes za e-knjige pa se je med uporabniki obdržal. Izpostavljam glavne ugotovitve o skupini, ki je bila v raziskavo zajeta.

Med vsemi respondenti je bil delež bralcev in nebralcev e-knjig dokaj izenačen (59 bralcev ali 44% in 74 nebralcev ali 56 %). Podoben delež bralcev e-knjig (45 %) je pokazala tudi raziskava o odnosu uporabnikov Mestne Knjižnice Ljubljana do e-knjig (Femc, 2018). Deloma lahko visoke deleže bralcev e-knjig pripišemo tematiki raziskave, ki je bližja bralcem e-knjig, saj e-knjige poznajo in jih tema zanima. V raziskavi Bralna kultura in nakupovanje knjig v Republiki Sloveniji se je nasprotno s 25 % izkazal nižji delež bralcev e-knjig (Kovač, 2019). Podoben delež bralcev e-knjig je pokazala tudi mednarodna raziskava iz leta 2017, in sicer, da je branje v elektronskem okolju ljubši način branja za 28 % respondentov (Print and paper in digital World, 2017). Uporabniki Knjižnice Radlje ob Dravi, ki sicer berejo e-knjige, še vedno več berejo knjige v tiskani obliki.

V zadnjem letu si je knjigo na portalu Biblos v Knjižnici Radlje ob Dravi izposodilo 38 respondentov, kar predstavlja 55 % bralcev e-knjig. 12 % bralcev e-knjig si je e-knjigo že izposodilo na portalu Biblos, vendar ne v zadnjem letu, torej že prej. Delež med bralci e-knjig, ki si še nikoli niso izposodili e-knjige v knjižnici, je s 33 % dokaj visok, saj ti uporabniki tudi v času zaprtja niso poiskali e-knjig v knjižnici. Največ uporabnikov portala Biblos si je v Knjižnici Radlje ob Dravi v zadnjem letu izposodilo od 3 do 5 e-knjig, podobno si jih je največ uporabnikov Knjižnice Ivana Tavčarja v zadnjem letu izposodilo od 1 do 5 e-knjig (Pipan, 2020).

Kot vzpodbudo za prvo izposajo e-knjige na portalu Biblosu je skoraj polovica respondentov navedla lahek in takojšen dostop, tretjina respondentov pa se je za to odločila zaradi zaprte knjižnice v času epidemije koronavirusa. Dostopnost e-knjige je bila pomembna tudi za

Gosak, H., Izposoja e-knjig na portalu Biblos med uporabniki Knjižnice Radlje ob Dravi. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

uporabnike Mestne knjižnice Ljubljana, čeprav še pred omenjenimi razmerami (Femc, 2018). V letu 2020 se je pri stalnih bralcih knjig pojavil interes za e-knjige, ko je bila knjižnica zaprta in je bil dostop do fizičnega gradiva onemogočen. Marsikdo je izposoja e-knjige preizkusil, naloga knjižnice pa je, da skuša te uporabnike tudi obdržati.

Bralci e-knjig iz Knjižnice Radlje ob Dravi za branje najpogosteje uporabijo pametni telefon (36 %), sledita mu uporaba tablice in namenskega bralnika, najmanj pogosto pa berejo na osebem računalniku. Kot najpogostejša naprava za branje e-knjig je bil zaznan pametni telefon tudi v sorodnih raziskavah iz zadnjega leta (Petek, 2020; Pipan, 2020). Prav tako je pametni telefon bralna naprava za polovico respondentov iz nacionalne raziskave iz leta 2019 (Kovač, 2019). Med mladimi na srednjih šolah v Singapurju se s starostjo povečuje branje na različnih elektronskih napravah, vedno več na pametnih telefonih (Loh in Sun, 2019). Pri nekaj let starejših raziskavah pa uporaba pametnega telefona pri branju e-knjig ni bila pogosta (Femc, 2018; Razpet, 2017). Namenski bralnik uporablja 9 respondentov iz Knjižnice Radlje ob Dravi. Na vprašanje o vzpodbudah za več izposoje e-knjig je 12 % respondentov navedlo možnost izposoje bralnika, zato bi bilo v knjižnici smiselno razmisliti o nabavi Biblos bralnikov in jih ponuditi članom za izposoja.

Za ponudbo e-knjig in možnost izposoje preko portala Biblos je največ uporabnikov Knjižnice Radlje ob Dravi izvedelo iz obvestil, ki jih knjižnica pošilja na elektronske naslove članov (42 %). Ta odgovor je izbralo tudi največ uporabnikov portala Biblos. Na drugo mesto se je z 23 % uvrstil odgovor, da so bili o e-knjigah seznanjeni ob obisku v knjižnici. Med temi uporabniki je precejšen delež tistih, ki e-knjig še ne poznajo in jih ne berejo. Na spletni strani knjižnice jih je informacije pridobilo 18 %, 14 % respondentov je informacije prejelo od prijateljev, znancev, sodelavcev. Sklepamo lahko, da so to osebe, ki storitev poznajo, jo uporabljajo in so z njo zadovoljne, zato jo priporočajo naprej. Najmanj informacij so respondenti slišali iz medijev (6 %) ali našli na knjižničnem profilu na družbenem omrežju Facebook (3 %). Podobno ugotavlja sorodna raziskava med uporabniki Koroške osrednje knjižnice (Petek, 2020), kjer je za izposoja e-knjig 27 % anketirancev izvedelo v knjižnici, 22 % na spletni strani knjižnice in 5 % na Facebook profilu knjižnice. V drugi sorodni raziskavi o uporabi portala Biblos pa je kar polovica anketirancev za portal Biblos izvedela v knjižnici (Pipan, 2020). Še vedno pa 10 % uporabnikov Knjižnice Radlje ob Dravi s storitvijo izposoje e-knjig ni seznanjenih. Čeprav 90 % anketirancev storitev pozna, jo le 67 % tudi uporablja. Drugačen delež uporabnikov spletne storitve izposoja e-knjig (Biblos) navajajo rezultati javnomnenjske raziskave, kjer storitev

Gosak, H., Izposoja e-knjig na portalu Biblos med uporabniki Knjižnice Radlje ob Dravi. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

uporablja le 19,5 % anketirancev, pri čemer se podatki navezujejo na obdobje pred zaprtjem knjižnic v marcu 2020 (Raziskava med člani, uporabniki in neuporabniki ..., 2020).

Predpostavko, da so uporabniki Knjižnice Radlje ob Dravi dobro seznanjeni s storitvijo izposoja e-knjig preko portala Biblos, lahko potrdimo, saj 90 % anketirancev storitev pozna. Predpostavko, da je več kot polovica uporabnikov Knjižnice Radlje ob Dravi dobila informacije o ponudbi e-knjig in o možnosti izposoje na portalu Biblos preko digitalnih poti, lahko potrdimo, saj je skupno 63 % anketirancev navedlo, da so informacije prejeli z elektronsko pošto, na spletni strani knjižnice ali na družbenem omrežju.

Anketiranci so za izposajo e-knjig na portalu Biblos v največji meri izvedeli ravno preko virtualnega okolja (obveščanje preko elektronske pošte in spletna stran knjižnice) in le slaba četrtnina je te informacije pridobila v knjižnici ob fizičnem obisku. Knjižnica bi lahko razmislila o večji prisotnosti na družbenih omrežjih. Le 3 % anketirancev so za e-knjige in Biblos izvedeli iz objave na knjižničnem profilu Facebook, glede na status so to večinoma študenti in spadajo v starostna razreda do 20 let ter od 21 do 29 let. Knjižnica naj pripravlja sporočila za ciljne skupine dijakov, študentov, mladih, ki vse več informacij poiščejo na družbenih omrežjih. Z obvestili v prostorih knjižnice bodo informacije o e-knjigah dosegle ljubitelje tiskanih knjig. Glede na ugotovljeno bi bila vsekakor smiselna nadaljnja promocija izposoje e-knjig tako v knjižnici kot preko virtualnega sveta, saj lahko tako zajame čim večji krog novih potencialnih uporabnikov e-knjig.

Knjižnica Radlje ob Dravi je svojim uporabnikom preko portala Biblos do konca leta 2020 omogočala dostop do 539 naslovov e-knjig. Med njimi prevladujejo leposlovna dela (86 %), delež strokovne literature je tudi v ponudbi na portalu Biblos nižji. Na podlagi pregleda izposojenih naslovov e-knjig smo ugotovili, da je delež izposoje pri večini kategorij podoben deležu, ki ga ta predstavlja v zbirki. Najbolj priljubljene so knjige, ki so uspešnice tudi v fizični obliki. V Knjižnici Radlje ob Dravi se med največkrat izposojenimi pogosto pojavljajo knjige slovenskih avtorjev, po žanru pa prevladujejo ljubezenski in sodobni romani.

Ena izmed predpostavk je bila, da so uporabniki Knjižnice Radlje ob Dravi zadovoljni z izborom e-knjig, ki jih knjižnica omogoča preko portala Biblos. Anketiranci so bili pozvani, da ocenijo zbirko e-knjig na portalu Biblos, in sicer s treh vidikov. Več kot polovica anketirancev je podala oceno 3-niti dobro niti slabo, povprečne ocene so bile podane za obseg zbirke 3,3, za

Gosak, H., Izposoja e-knjig na portalu Biblos med uporabniki Knjižnice Radlje ob Dravi. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

aktualnost zbirke 3,3 in za vsebinsko raznolikost zbirke 3,4. Na podlagi teh rezultatov moramo predpostavko, da uporabniki Knjižnice Radlje ob Dravi zbirko e-knjig na portalu Biblos ocenjujejo kot 4 – dobro, zavreči.

Na vprašanje, česa bi si v ponudbi želeli več, so respondenti na prvo mesto postavili več aktualnih uspešnic. Podatki kažejo, da bi v zbirki želeli še več prevodov tujega leposlovja, več strokovne literature in večjo ponudbo otroške in mladinske literature. S tem so bili knjižnici dani jasni namigi, katere žanre e-knjig bi bralci želeli. Ti izsledki bodo uporabni za knjižnico pri nabavi in dopolnjevanju zbirke e-knjig in jih bo knjižnica upoštevala.

Predpostavko, da imajo uporabniki Knjižnice Radlje ob Dravi pri uporabi portala Biblos težave, lahko delno potrdimo, saj je težave navedlo 43 % uporabnikov portala Biblos, medtem ko jih 57 % ni imelo težav. Večina težav je povezanih s prijavo ter z izposojno in prenosom e-knjig. S podobnimi težavami se srečujejo tudi anketiranci iz sorodnih raziskav v splošnih knjižnicah (Petek, 2020; Pipan, 2020). Ti izsledki so lahko uporabni za skrbnika Biblosa, saj delovanje portala Biblos ni v domeni knjižnice. Knjižnica pa lahko za uporabnike pripravi usposabljanja o uporabi portala Biblos, saj so anketiranci med predlogi navedli, da želijo uvajanje uporabnikov v novo ponudbo in predlagali zloženko z navodili. Usposabljanja se lahko izvajajo v knjižnici v obliki organiziranega tečaja uporabe portala Biblos ali kot individualno usposabljanje. Potrebna bi bila tudi objava jasnih navodil na spletni strani knjižnice.

6 NAVEDENI VIRI IN LITERATURA

Biblos. (b. d. A). *Bralniki*. Beletrina. <https://www.biblos.si/bralnik/>

Biblos. (b. d. B). *Kako deluje*. Beletrina. <https://www.biblos.si/kako-deluje>

Biblos. (b. d. C). *Pogosta vprašanja*. Beletrina. <https://www.biblos.si/pogosta-vprasanja>

Biblos. (b. d. D). *Pomoč pri prijavi ali registraciji*. Beletrina. <https://www.biblos.si/#>

Biblos. (b. d. E). *Založbe*. Beletrina. <https://www.biblos.si/zalozbe>

Femc, M. (2018). *E-knjige kot izziv: primer Mestne knjižnice Ljubljana* [Magistrsko delo].

Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.

Kanič, I., Leder, Z., Ujčič, M., Vilar, P. in Vodeb, G. (2009). *Bibliotekarski terminološki slovar*. Zveza bibliotekarskih društev Slovenije.

Gosak, H., Izposoja e-knjig na portalu Biblos med uporabniki Knjižnice Radlje ob Dravi. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Knjižnica Radlje ob Dravi. (11. 7. 2013). *Novo v Knjižnici Radlje ob Dravi: izposoja elektronskih knjig*. [http://www.knjiznica-](http://www.knjiznica-radlje.si/Prvastran/tabid/53/cmd476/arch/archDt476/072013/Default.aspx)

[radlje.si/Prvastran/tabid/53/cmd476/arch/archDt476/072013/Default.aspx](http://www.knjiznica-radlje.si/Prvastran/tabid/53/cmd476/arch/archDt476/072013/Default.aspx)

Knjižnica Radlje ob Dravi. (2017a). *Letno poročilo 2026*. [http://www.knjiznica-](http://www.knjiznica-radlje.si/Portals/0/Slike%20knji%C5%BEnica/Letno%20poro%C4%8Dilo%202016.pdf)
[radlje.si/Portals/0/Slike%20knji%C5%BEnica/Letno%20poro%C4%8Dilo%202016.p](http://www.knjiznica-radlje.si/Portals/0/Slike%20knji%C5%BEnica/Letno%20poro%C4%8Dilo%202016.pdf)
[df](http://www.knjiznica-radlje.si/Portals/0/Slike%20knji%C5%BEnica/Letno%20poro%C4%8Dilo%202016.pdf)

Knjižnica Radlje ob Dravi. (4. 8. 2017b). *Elektronska knjiga in elektronski časopis*.
[http://www.knjiznica-](http://www.knjiznica-radlje.si/Prvastran/tabid/53/mid/476/newsid476/1163/Default.aspx)

[radlje.si/Prvastran/tabid/53/mid/476/newsid476/1163/Default.aspx](http://www.knjiznica-radlje.si/Prvastran/tabid/53/mid/476/newsid476/1163/Default.aspx)

Knjižnica Radlje ob Dravi. (2018). *Letno poročilo 2017*. [http://www.knjiznica-](http://www.knjiznica-radlje.si/Portals/0/Slike%20knji%C5%BEnica/Letno%20poro%C4%8Dilo%202017.pdf)
[radlje.si/Portals/0/Slike%20knji%C5%BEnica/Letno%20poro%C4%8Dilo%202017.p](http://www.knjiznica-radlje.si/Portals/0/Slike%20knji%C5%BEnica/Letno%20poro%C4%8Dilo%202017.pdf)
[df](http://www.knjiznica-radlje.si/Portals/0/Slike%20knji%C5%BEnica/Letno%20poro%C4%8Dilo%202017.pdf)

Knjižnica Radlje ob Dravi. (2019). *Letno poročilo 2018*. [http://www.knjiznica-](http://www.knjiznica-radlje.si/Portals/0/Slike%20knji%C5%BEnica/Letno%20poro%C4%8Dilo%202018.pdf)
[radlje.si/Portals/0/Slike%20knji%C5%BEnica/Letno%20poro%C4%8Dilo%202018.p](http://www.knjiznica-radlje.si/Portals/0/Slike%20knji%C5%BEnica/Letno%20poro%C4%8Dilo%202018.pdf)
[df](http://www.knjiznica-radlje.si/Portals/0/Slike%20knji%C5%BEnica/Letno%20poro%C4%8Dilo%202018.pdf)

Knjižnica Radlje ob Dravi. (2020a). *Letno poročilo 2019*. [http://www.knjiznica-](http://www.knjiznica-radlje.si/Portals/0/Slike%20knji%C5%BEnica/Letno%20poro%C4%8Dilo%202019.pdf)
[radlje.si/Portals/0/Slike%20knji%C5%BEnica/Letno%20poro%C4%8Dilo%202019.p](http://www.knjiznica-radlje.si/Portals/0/Slike%20knji%C5%BEnica/Letno%20poro%C4%8Dilo%202019.pdf)
[df](http://www.knjiznica-radlje.si/Portals/0/Slike%20knji%C5%BEnica/Letno%20poro%C4%8Dilo%202019.pdf)

Knjižnica Radlje ob Dravi. (20. 3. 2020b). *Dostop do Biblosa, elektronskih virov in Moje knjižnice*. [http://www.knjiznica-](http://www.knjiznica-radlje.si/Prvastran/tabid/53/cmd476/arch/archDt476/032020/Default.aspx)

[radlje.si/Prvastran/tabid/53/cmd476/arch/archDt476/032020/Default.aspx](http://www.knjiznica-radlje.si/Prvastran/tabid/53/cmd476/arch/archDt476/032020/Default.aspx)

Knjižnica Radlje ob Dravi. (24. 3. 2020c). *Povezani na daljavo*. [http://www.knjiznica-](http://www.knjiznica-radlje.si/Prvastran/tabid/53/cmd476/arch/archDt476/032020/Default.aspx)
[radlje.si/Prvastran/tabid/53/cmd476/arch/archDt476/032020/Default.aspx](http://www.knjiznica-radlje.si/Prvastran/tabid/53/cmd476/arch/archDt476/032020/Default.aspx)

Knjižnica Radlje ob Dravi. (10. 4. 2020d). *Dodani novi naslovi e-knjig*. [http://www.knjiznica-](http://www.knjiznica-radlje.si/Prvastran/tabid/53/mid/476/newsid476/1391/Default.aspx)
[radlje.si/Prvastran/tabid/53/mid/476/newsid476/1391/Default.aspx](http://www.knjiznica-radlje.si/Prvastran/tabid/53/mid/476/newsid476/1391/Default.aspx)

Knjižnica Radlje ob Dravi. (2021). *Letno poročilo 2020*. [http://www.knjiznica-](http://www.knjiznica-radlje.si/Portals/0/Slike%20knji%C5%BEnica/Letno%20poro%C4%8Dilo%202020.pdf)
[radlje.si/Portals/0/Slike%20knji%C5%BEnica/Letno%20poro%C4%8Dilo%202020.p](http://www.knjiznica-radlje.si/Portals/0/Slike%20knji%C5%BEnica/Letno%20poro%C4%8Dilo%202020.pdf)
[df](http://www.knjiznica-radlje.si/Portals/0/Slike%20knji%C5%BEnica/Letno%20poro%C4%8Dilo%202020.pdf)

Kovač, M. (2019). Rezultati raziskave KIB VI v primerjavi z norveško raziskavo bralnih navad 2018 ter založniškimi in knjižničnimi statistikami. V S. Rugelj (ur.), *Knjiga in bralci VI: bralna kultura in nakupovanje knjig v Sloveniji v letu 2019* (str. 51–78). UMco.

https://www.jakrs.si/fileadmin/datoteke/Nova_spletna_stran/Novice_in_dogodki/Knjiga_in_bralci_VI_raziskava_lowres.pdf

- Gosak, H., Izposoja e-knjig na portalu Biblos med uporabniki Knjižnice Radlje ob Dravi. Pisna naloga za bibliotekarski izpit
- Loh, C. E. in Sun, B. (2019). »I'll prefer too read the hard copy«: adolescents' print and digital reading habits. *Journal of Adolescent and Adult Literacy*, 62(6), 663–672.
<https://repository.nie.edu.sg/bitstream/10497/21177/1/JAAL-62-663.docx.pdf>
- Petek, J. (2020). *Uporaba elektronskih knjig portala Biblos: zadovoljstvo uporabnikov s storitvijo in ponudbo gradiva* [Pisna naloga za bibliotekarski izpit]. Koroška osrednja knjižnica dr. Franca Sušnika Ravne na Koroškem.
- Pipan, A. (2020). *Uporaba portala Biblos med uporabniki Knjižnice Ivana Tavčarja Škofja Loka* [Pisna naloga za bibliotekarski izpit]. Knjižnica Ivana Tavčarja Škofja Loka.
- Print and paper in a digital world.* (2017). Two sides.
http://twosides.info/wp-content/uploads/2018/05/Two_Sides_Print_and_Paper_In_A_Digital_World_UK-edition-web.pdf
- Raziskava med člani, uporabniki in neuporabniki slovenskih splošnih knjižnic.* (2020). Združenje splošnih knjižnic. https://www.knjiznice.si/wp-content/uploads/2020/06/ZSK_javnomnensjska_raziskava_Ninamedija_2020.pdf
- Razpet, M. (2017). Biblos. V S. Zwitter in N Bucik (ur.), *E-gradiva kot bližnjica do uspeha? E-zbornik Bralnega društva Slovenije ob 12. strokovnem posvetovanju 8. septembra 2017* (str. 71–76). Bralno društvo Slovenije. http://www.kss-ess.si/wp-content/uploads/2018/03/E-GRADIVA_KOT_BLIZNJICA_DO_USPEHA_BDS2017.pdf
- Štrancar, M. (2013). *Epub in osnove elektronskega založništva*. Štrancar.com.
- Vassiliou, M. in Rowley, J. (2008). Progressing the definition of »e-book«. *Library Hi Tech*, 26(3), 355–368.
<https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/07378830810903292/full/html>
- Zamida, R. (2016). BIBLOS, slovenski servis za oddaljeno izposojlo e-knjig. *Šolska knjižnica*, 25(1/2), 5–12.
- Zubac, A. (2018). Stanje kulture čitanja među srednješkolskim učenicima u Hrvatskoj: rezultati ankete. *Knjižnica*, 62(3), 69–96.

7 PRILOGE

PRILOGA 1: ANKETNI VPRAŠALNIK

Spoštovani, Knjižnica Radlje ob Dravi ima v ponudbi zbirko e-knjig, ki si jih uporabniki lahko izposodijo na portalu Biblos. Pripravili smo krajšo anketo, katere rezultati bodo knjižnici v pomoč pri načrtovanju in oblikovanju zbirke e-knjig. Anketa je anonimna. Prosimo, če si vzamete nekaj minut in s klikom na Naslednja stran pričnete z izpolnjevanjem ankete.

Q1 - Kako pogosto berete knjige?

- Vsak dan.
- Vsak teden.
- Vsak mesec.
- Občasno.
- Ne berem knjig.

Q2 - Kako pogosto berete e-knjige?

- Vsak dan.
- Vsak teden.
- Vsak mesec.
- Občasno.
- Ne berem e-knjig.

Q3 - Označite, kako pogosto berete e-knjige v primerjavi s tiskanimi knjigami.

	Berem samo e-knjige.	Več berem e-knjige, manj berem tiskane.	V podobnem razmerju berem tiskane in e-knjige.	Več berem tiskane in manj e-knjige.	Berem samo tiskane knjige.
Leposlovje.	☐	☐	☐	☐	☐
Priročniki, strokovna literatura.	☐	☐	☐	☐	☐

Q4 - Katero napravo najpogosteje uporabljate za branje e-knjig?

- Pametni telefon.
- Tablico.
- Namenski bralnik.
- Prenosnik.
- Osebni računalnik.

Q5 - Kako dostopate do e-knjig?

	Običajno	Pogosto	Redko	Nikoli
Izposoja prek knjižnice.	☐	☐	☐	☐
Nakup v spletnih knjigarnah.	☐	☐	☐	☐
Brezplačen dostop prek interneta.	☐	☐	☐	☐

Q6 - Koliko e-knjig ste si izposodili na portalu Biblos kot član Knjižnice Radlje ob Dravi v zadnjem letu?

- Od 1 do 2 e-knjigi.
- Od 3 do 5 e-knjig.
- Od 6 do 10 e-knjig.
- Od 11 do 15 e-knjig.
- Več kot 15 e-knjig.
- V zadnjem letu si nisem izposodil/a nobene.
- Nikoli si še nisem izposodil/a e-knjige na Biblosu.

Q7 - Ali si izposojate e-knjige na Biblosu tudi kot član v drugih knjižnicah?

- Da.
- Ne.

Q8 - Kaj vas je vzpodbudilo za prvo izposajo e-knjige?

- Vsi tiskani izvodi v knjižnici so izposojeni.
- V knjižnici ni tiskane knjige.
- Zaprta knjižnica v času epidemije koronavirusa.
- Lahek in takojšen dostop.
- Drugo:

Q9 - Ste pri uporabi Biblosa naleteli na težave?

- Da, vendar sem dobil/a pomoč s strani knjižnice.
- Da, vendar sem poiskal/a pomoč drugje.
- Da, zato sem odnehal/a in si e-knjige nisem izposodil/a.
- Ne, ni bilo težav.

Q10 - Katere od navedenih težav ste imeli pri uporabi Biblosa?

Gosak, H., Izposoja e-knjig na portalu Biblos med uporabniki Knjižnice Radlje ob Dravi. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Možnih je več odgovorov

- Težave s prijavo.
- Težave pri izbiranju knjig.
- Težave z izposojjo in prenosom e-knjige.
- Težave z branjem e-knjige.
- Težave na moji bralni napravi.
- Drugo:

Q11 - Kje ste izvedeli za ponudbo e-knjig v Knjižnici Radlje ob Dravi in za možnost izposoje na portalu Biblos?

Možnih je več odgovorov

- Ob obisku knjižnice.
- Na spletni strani knjižnice.
- Iz objave na FB strani knjižnice.
- Iz obvestila knjižnice na e-pošto.
- Iz medijev.
- Od prijateljev, znancev, sodelavcev.
- S ponudbo e-knjig nisem seznanjen/a.

Q12 - Kako pogosto pregledujete ponudbo e-knjig in spremljate novosti na portalu Biblos?

	Tedensko	Mesečno	Enkrat do nekajkrat na leto	Ne spremljam
Celotna zbirka e-knjig Biblos.	☐	☐	☐	☐
Zbirka e-knjig Knjižnice Radlje ob Dravi.	☐	☐	☐	☐

Q13 - Kako bi ocenili zbirko e-knjig Knjižnice Radlje ob Dravi na portalu Biblos?

	5 - Zelo dobro	4 - Dobro	3 - Niti dobro niti slabo.	2 - Slabo	1 - Zelo slabo
Obseg zbirke.	☐	☐	☐	☐	☐
Aktualnost zbirke.	☐	☐	☐	☐	☐
Vsebinska raznolikost zbirke.	☐	☐	☐	☐	☐

Q14 - Kaj bi vas spodbudilo, da bi si izposojali več e-knjig na Biblosu?

Možnih je več odgovorov

- Večja ponudba slovenskega leposlovja.
- Večja ponudba slovenskih prevodov tujega leposlovja.

Gosak, H., Izposoja e-knjig na portalu Biblos med uporabniki Knjižnice Radlje ob Dravi. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

- Širši nabor manj znane literature.
- Večja ponudba strokovne literature.
- Večja ponudba otroške in mladinske literature
- Večja ponudba tujejezičnih knjig.
- Več aktualnih uspešnic v ponudbi.
- Boljše delovanje Biblosa.
- Boljša informiranost o novih e-knjigah.
- Možnost izposoje bralnika.
- Možnost rezerviranja e-knjig.
- Možnost podaljševanja izposoje e-knjig.
- Organizirani tečajji pomoči pri uporabi e-knjig in bralnih naprav.
- Drugo:

Q15 - Kaj bi predlagali za izboljšanje ponudbe e-knjig s strani knjižnice?

Q16 - Prosimo vas, da nam zaupate še nekaj informacij o sebi.

Q17 - Vaš spol.

- Moški
- Ženska

Q18 - V katero starostno skupino spadate?

- do 20 let
- 21 - 30 let
- 31 - 40 let
- 41 - 50 let
- 51 - 60 let
- 61 - 70 let
- nad 70 let

Q19 - Kakšen je vaš trenutni status?

- Učenec.
- Dijak.
- Študent.
- Zaposlen.
- Nezaposlen.

Gosak, H., Izposoja e-knjig na portalu Biblos med uporabniki Knjižnice Radlje ob Dravi. Pisna naloga za bibliotekarski izpit

Upokojenec.

Q20 - Kakšna je vaša najvišja dosežena formalna izobrazba?

Osnovnošolska izobrazba.

Poklicna ali srednješolska izobrazba.

Višješolska izobrazba ali visokošolska izobrazba.

Univerzitetna izobrazba.

Magisterij, specializacija, doktorat.